BESCHRIJVING VAN HET
VAARWATER LANGS
DE WESTKUST VAN SUMATRA,
TUSSCHEN
PADANG EN TAPANOLY.

PERPUSTAKAAN MUSEUM
PUSAT
XXI:-
261.

288-000

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 29-7-2010
Nomor Induk : 10906/PN-Muskum/10
BIB - ID : 9311360
ITEM - ID : 21212501B
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

DE WES

PA

BEHOORENDE

NED

DEN H

En u

ZIJNE EXCE

Door de C

PERPUSTAKAAN NASIONAL

XXI : -
261

BESCHRIJVING

VAN HET

VAARWATER

LANGS

DE WESTKUST VAN SUMATRA,

TUSSCHEN

PADANG EN TAPANOLY;

BEHOORENDE BIJ DE KAART OPGENOMEN OP LAST VAN HET
NEDERLANDSCH OOST INDISCH BESTUUR,
IN DE JAREN 1834 TOT 1838.

door

DEN HIJDROGRAPHISCHEN INGENIEUR

H. L. Osthoff;

En uitgegeven op bekomen magtiging van

ZIJNE EXCELLENTIE DEN GOUVERNEUR GENERAAL
VAN NÊERLANDS INDIE,

Door de Commissie tot verbetering der Zeekaarten.

BATAVIA,
LANDS-DRUKKERIJ.
1840.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K. EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

De Commissi
matig oordeelen
kaart van *Pada*
beschrijving te
van te trekken
werd daartoe g
den Gouverneu

En daar het
name dier kust,
en over deze b
Maren, komma
pitein ter zee
Zaan; den kap
van Z. M. ko
kaart en de bes

De Commissie tot verbetering der zeekaarten, het doelmatig oordeelende, in afwachting dat de hierbij behoorende kaart van *Padang* naar *Taboeijong*, worde uitgegeven, deze beschrijving te doen drukken, ten einde er dadelijk nut van te trekken voor de zeevarenden op gemelde kust, werd daartoe gemagtigd bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal dd. 1 Junij 1839, N°. 5.

En daar het haar uit de origineele stukken van de opname dier kust, zoo wel als uit de rapporten over de kaart en over deze beschrijving, van den kapitein ter zee *van Maren*, kommandant van Z. M. fregat *de Maas;* den kapitein ter zee *Monijé*, kommandant van Z. M. fregat *de Zaan;* den kapitein luitenant ter zee *Paling*, kommandant van Z. M. korvet *de Boreas*, en meer andere welke de kaart en de beschrijving in loco getoetst hebben, gebleken

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

is, dat deze kaart en beschrijving het volkomen vertrouwen der zeelieden verdienen, aarzelt de kommissie dan ook niet dezelve als zoodanig aantebevelen, en het is haar eene aangename pligt zulks den hijdrograpischen Ingenieur *H. L. Osthoff* bij deze te kunnen betuigen; tevens alle deskundige zeevarenden uitnodigende, om de verbeteringen en ontdekkingen binnen het bestek dezer kaart vallende en welke de tijd mogt opleveren, haar te willen mededeelen.

De schout bij nacht, president der Commissie tot verbetering der zeekaarten,

E. LUCAS.

De secretaris,

W. DE CONSTANT REBECQUE.

SCHETS KAART
der
WESTKUST VAN SUMATRA
van
Padang tot Taboejong
voor de
in de beschryving van dit vaarwater
voorkomende namen
door
W. L. Ostholf
1839

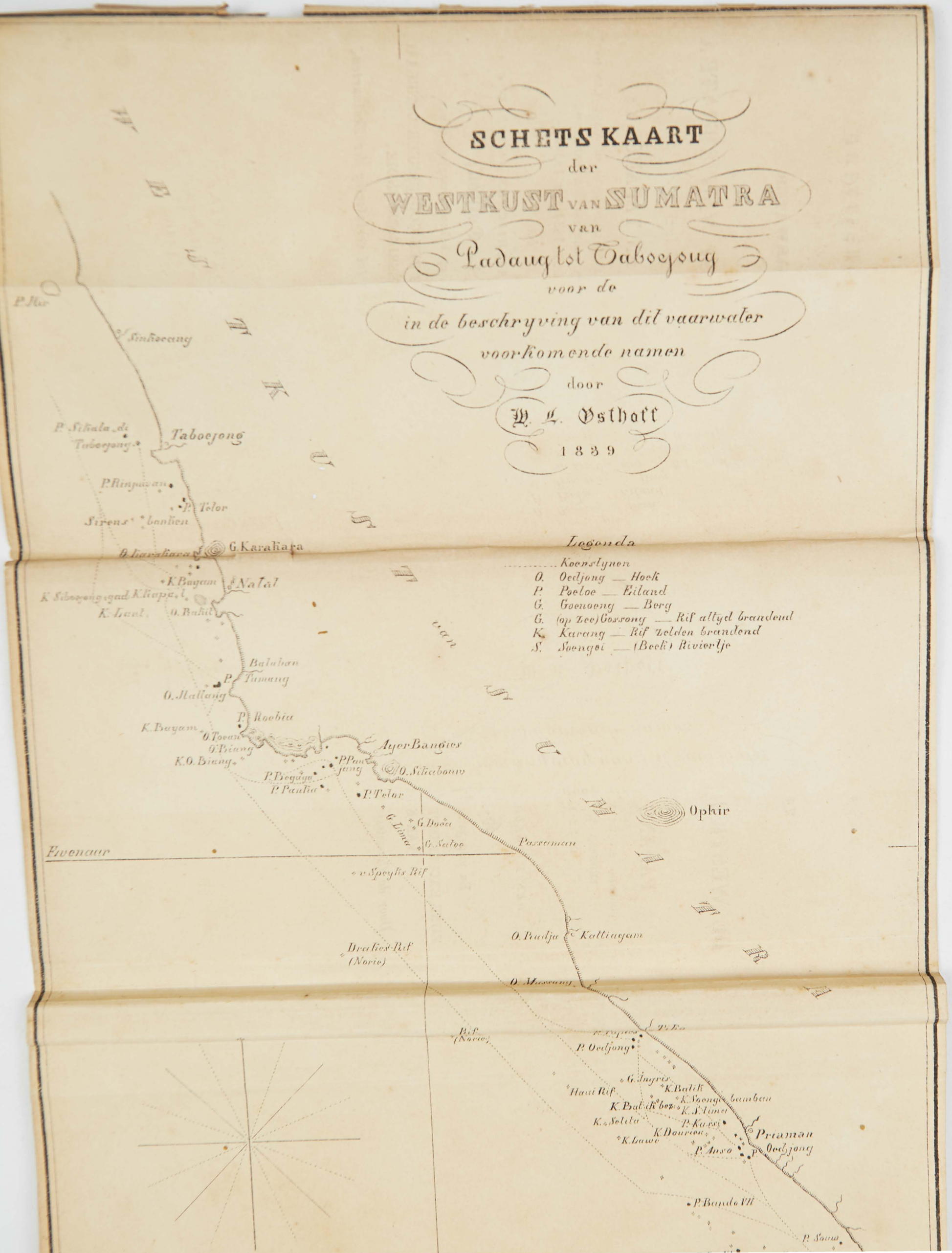

Legende

..... Koerslynen
O. Oedjong — Hoek
P. Poeloe — Eiland
G. Goenoong — Berg
G. (op zee) Gessong — Rif altyd brandend
K. Karang — Rif zelden brandend
S. Soengai — (Beek) Riviertje

Alvorens uite
een gedeelte der
moet ik mijnen
Perez, gewezer
Indischen dienst
Ik heb gedure
natra gelegenh
it gedeelte der
eschouw ZEd. i
ezelfde wijze v
opname der I
Perez, bij de
n *Noesa Kam*
menstelling de
matra, waar
oop ik aan het
oldaan.
Ik kan evenw
an deskundigen
it werk, welke
le omstandighed
De luitenant t
s mij bij de
zaam geweest,
onbekend was m
dit stuk aan dui

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Inleiding.

Alvorens uiteentezetten, op welke wijze deze kaart van een gedeelte der Westkust van *Sumatra* is te zamen gesteld, moet ik mijnen dank betuigen aan den Heer *P. J. B. de Perez*, gewezen zee-officier en thans ambtenaar voor den Indischen dienst.

Ik heb gedurende deszelfs opnemingen op *Java* en *Sumatra* gelegenheid gehad, van zijne grondige kennis in dit gedeelte der werkdadige wiskunde nut te trekken, en beschouw ZEd. in de hydrographie als mijnen leeraar. Door dezelfde wijze vroeger door den kapitein ter zee *Rijk*, bij de opname der Hollandsche zee-gaten, later door den Heer *de Perez*, bij de constructie der kaarten van de wateren van *Noesa Kambangan* en *Patjitan* gevolgd, ook bij de zamenstelling der kaart van een gedeelte der Westkust van *Sumatra*, waar zulks mogelijk was aangewend te hebben, koop ik aan het oogmerk der Hooge Regering te hebben voldaan.

Ik kan evenwel niet nalaten hare toegevenheid en die van deskundigen in te roepen, voor de onvolmaaktheid van dit werk, welke door de weinige disponibele middelen en de omstandigheden eenigzins verontschuldigd wordt.

De luitenant ter zee der 1ste klasse *A. A. Bouricius*, is mij bij de zamenstelling dezer beschrijving behulpzaam geweest, daar zelfs geen zeeman zijnde, ik bijna onbekend was met de kunst-termen van het vak, waardoor dit stuk aan duidelijkheid verloren zoude hebben.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het bij de beschrijving gevoegde schetskaartje heeft alleen het doel om de in dezen voorkomende namen der reven, hoeken, enz., duidelijker en de orientering voorloopig gemakkelijker te maken; ofschoon de reven met eenige naauwkeurigheid daarin zijn geplaatst, moet ik echter naar de kaart der Westkust van *Sumatra* verwijzen, welke spoedig het licht zal zien, en op eene ruime schaal, met zorg geconstrueerd, het, in de beschrijving voorkomende, in grooter détail zal bevatten.

De trigonometrische manier van opnemen met den sextant, en vervolgens de constructie der punten door coordinaten is te bekend om dezelve nogmaals te ontvouwen, het zij genoeg hier aantemerken, dat het gedeelte der kaart van *Padang* tot *Priaman* geheel trigonometrisch is opgenomen en in kaart gebragt.

Vervolgens is de trigonometrische opname der reede van *Tiko*, tot *Oedjong Massang* ten noorden, en tot *Gassang Gadang* ten zuiden zich uitstrekkende, door zeer naauwkeurige breedte waarnemingen en peiligen bij die opname gevoegd. Het Noordelijkste punt der triangulatie is weder met de speciale opname der baai van *Aijer Bangies* door breedten en peilingen verbonden, dewijl het tusschen liggende gedeelte der kust toen nog vijandelijk was en geen trigonometrisch net kon gelegd worden. Van *Aijer Bangies* begint wederom eene onafgebroken reeks van driehoeken, die tot diep in de binnenlanden zich uitstrekken en bij *Taboejong* eindigen, waar de laatste correctie-standlijn gemeten is.

Bij dit werk zijn zes standlijnen gemeten, drie oorspronkelijke en drie verificatie-lijnen, die het volgende resultaat hebben gegeven:

De eerste verficatie-lijn te *Padung* A. B. gaf, tusschen meting en berekening, een verschil van 0,18 Rijnlandsche roeden.

De tweede te *Priamam* P. O. gaf geen verschil.

gevoegde schetskaartje heeft al
dezen voorkomende namen de
lijker en de orientering voorloo
; ofschoon de reven met eenig
geplaatst, moet ik echter naa
an *Sumatra* verwijzen, welk
en op eene ruime schaal, m
de beschrijving voorkomende
n.

er van opnemen met den sex
tructie der punten door coord
ve nogmaals te ontvouwen, he
en, dat het gedeelte der kaa
geheel trigonometrisch is opge

netrische opname der reede va
ten noorden, en tot *Gassan*
tstrekkende, door zeer naauw
gen en peiligen bij die opnam
punt der triangulatie is wede
baai van *Aïjer Bangies* doo
nden, dewijl het tusschen lig
n nog vijandelijk was en gee
egd worden. Van *Aïjer Bangie*
ebroken reeks van driehoeken
anden zich uitstrekken en bi
de laatste correctie-standlij

llijnen gemeten, drie oorspron
ijnen, die het volgende resul

e *Padung* A. B. gaf, tussche
verschil van 0,18 Rijnlandsch

. O. gaf geen verschil.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

De derde bij *Taboojeng* gaf
verschil, na vier-en-zestig drieh
Deze verschillen zijn onder d
digheden, waardoor het werk
en door de onmogelijkheid om
verschaffen, niet aanzienlijk.
De loodingen zijn meestal m
kaart gebragt, echter heb ik
kompas moeten gebruiken, dewijl
ten zelden, en ook bij heldere
eenen zekeren tijd van den dag
De wijze waarvan ik bij de
sel van *Snellius* heb gebruikt ge
oplettendheid te verdienen; zij
kunde elegant noemt, dewijl z
vereenigd, maar zij is zoor de
een paar woorden daarover
worden.

Opgaaf. Men heeft uit het
tusschen de reeds trigonom
A. B. D. gemeten, men verla
brengen (1).

Oplossing. Men deele de hel
B. D. in twee gelijke deelen e
punten E. en F. Men beroken
ten der beide cirkels, welke
en zich in *x* snijden, van hunn
de volgende formule:

$$EC = \tfrac{1}{2} AB$$
$$CF = \tfrac{1}{2} BD$$

waardoor men de gevraagde loo
punten dier cirkels van de

(1) Zie de figuur.

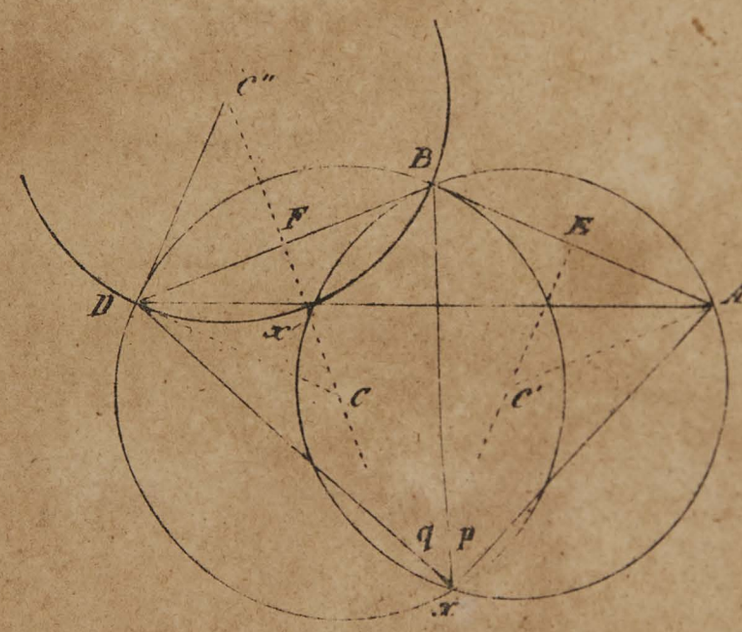

De derde bij *Taboejong* gaf 0,28 Rijnlandsche roeden erschil, na vier-en-zestig driehoeken te hebben berekend.

Deze verschillen zijn onder de plaats hebbende omstanigheden, waardoor het werk op alle wijzen belet werd, n door de onmogelijkheid om zich goede instrumenten te erschaffen, niet aanzienlijk.

De loodingen zijn meestal met behulp van den sextant in aart gebragt, echter heb ik hierbij ook veelvuldig het ompas moeten gebruiken, dewijl de trigonometrische punen zelden, en ook bij helder weder slechts gedurende enen zekeren tijd van den dag, zigtbaar waren.

De wijze waarvan ik bij de constructie van het leerstelel van *Snellius* heb gebruik gemaakt komt mij voor eenige plettendheid te verdienen; zij is niet wat men in de wisunde elegant noemt, dewijl zij berekening en constructie ereenigd, maar zij is zeer doelmatig en gemakkelijk, en en paar woorden daarover zullen niet overbodig geacht worden.

Opgaaf. Men heeft uit het punt x de hoeken p en q, usschen de reeds trigonometrisch bepaalde voorwerpen A. B. D. gemeten, men verlangt het punt x in kaart te rengen (1).

Oplossing. Men deele de bekende drihoekzijden A. B. en B. D. in twee gelijke deelen en rigte loodlijnen op, in de unten E. en F. Men bereken de afstanden der middelpunen der beide cirkels, welke door AB x en BD x loopen n zich in x snijden, van hunne koorden, door middel van le volgende formule:

$$EC' = \tfrac{1}{2}\ AB\ \text{Cot.}\ p.$$
$$CF = \tfrac{1}{2}\ BD\ \text{Cot.}\ q.$$

waardoor men de gevraagde loodregte afstanden der middelunten dier cirkels van de drihoekzijden AB en BD ver-

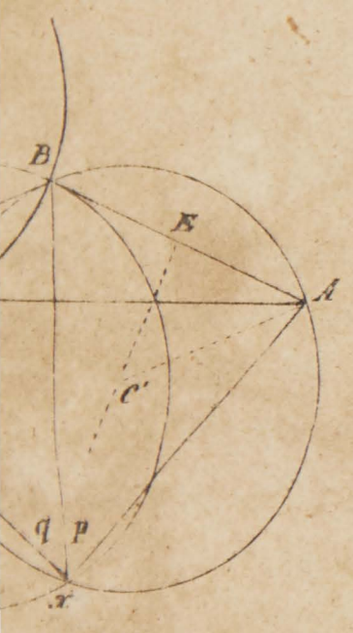

(1) Zie de figuur.

krijgt. Het eenvoudig bewijs kan ik sparen, een pa
woorden over het praktische nut zullen echter niet overb
dig zijn.

Als men de driekhoekspunten door coördinaten in kaa
heeft gebragt, verbinde men diegenen, welke het meest
bepaling der loodingen gebruikt zullen worden, door reg
lijnen, en verzekere zich dat de afstanden zuiver zijn.

Alle deze lijnen deele men naauwkeurig in twee gelijk
deelen, rigte loodlijnen in de halverings-punten op e
schrijve de logarithmen der halve afstanden in de kaar
aan de voeten der loodlijnen tot toekomend gebruik. Me
maake vervolgens ook eene tafel van dezelfde logarithme
lexicographisch naar de benaming der lijnen gerangschik
om dezelve op zee, of waar men de kaarten niet mede ka
nemen, te gebruiken.

Komt men nu op een punt hetwelk op de manier va
Snellius bepaald zal worden, en heeft men de beide ho
ken p en q gemeten, zoo schrijft men dezelve in het klein
en een oogenblik te voren bij de keus der punten daar g
stelde schema zoo als volgt:

Grond, looding, stroom, veranderde koers, enz.

	Log: ½ AB. =	
(Hoek p.)	Log: cot. p. =	
	Log:	EC' =
		EC' =
	Log: ½ BD. =	
(Hoek q.)	Log: cot. q. =	
	Log:	FC. =
		FC.

Den koers met de sloep vervolgende, cijfert men met een
kleine logarithmen-tafel van 5 decimalen deze formule uit
hetwelk in een oogenblik geschieden kan, en zelfs geen
onaangenaam werk is bij het vervelende looden. Op deze
wijze heeft men teruggekeerd zijnde, reeds alles voor d

constructie noodige in o
dan de gewoone schaal d
berekende afstanden van
aftezetten, uit welke be
cirkels beschrijft, die zic

Is een der hoeken p o
Cot. negatief. In dit geva
stand rugwaarts van F
met C" D en vindt het

De gewoone regels h
van *Snellius*, dat men
niet op den omvang des
de drie punten ABD ga
enz., haal ik niet aan

Bij deze wijze van c
praktisch voordeel.

A. Als men in de
loodlijnen EC' en FC z
lijk uit de berekende
beide cirkels genoegza
welligt beide in hetzel
hoekspunten ter bepali
hierdoor *dikwijls* eene

B. Men spaart bij de
bij alle anderen en zij
voor de halvering der
lijnen, welke constant
kan dragen, en verve
kaart en den passer ne

C. Alle berekende
houden en waarborgen
structie met den propor
revisie meestal met a
beginnen moet.

Op deze manier he

bewijs kan ik sparen, een p
tische nut zullen echter niet over

ekspunten door coördinaten in ka
men diegenen, welke het meest
gebruikt zullen worden, door re
ich dat de afstanden zuiver zijn.
le men naauwkeurig in twee gelij
n in de halverings-punten op
der halve afstanden in de kaa
llijnen tot toekomend gebruik. M
eene tafel van dezelfde logarithme
benaming der lijnen gerangschil
waar men de kaarten niet mede

punt hetwelk op de manier
orden, en heeft men de beide h
o schrijft men dezelve in het kle
ren bij de keus der punten daar
olgt:

Log: ½ AB. =
Hoek p.) Log: cot. p. =

Log: EC' =
EC' =
Log: ½ BD. =
Hoek q.) Log: cot. q. =

Log: FC. =
FC.

p vervolgende, cijfert men met ee
van 5 decimalen deze formule u
lik geschieden kan, en zelfs ge
ij het vervelende looden. Op de
ekeerd zijnde, reeds alles voor

constructie noodige in orde, en gebruikt men niets meer dan de gewoone schaal der kaart en den passer, om de berekende afstanden van E = naar C' en van F naar C aftezetten, uit welke beide punten men met CA en CD cirkels beschrijft, die zich in x snijden.

Is een der hoeken p of q grooter dan 90° zoo wordt de Cot. negatief. In dit geval draagt men den berekenden afstand rugwaarts van F naar C'' en beschrijft den cirkel met C'' D en vindt het punt x' zoo als voren.

De gewoone regels bij de constructie van het problema van *Snellius*, dat men zorg moet dragen, dat het punt x niet op den omvang des cirkels kome te liggen, welke door de drie punten ABD gaat, of niet te nabij dezen omvang enz., haal ik niet aan als algemeen bekend.

Bij deze wijze van constructie heeft men meer dan een praktisch voordeel.

A. Als men in de kaarten het punt merkt, waar de loodlijnen EC' en FC zich snijden, zoo ziet men onmiddelijk uit de berekende afstanden, of de middelpunten der beide cirkels genoegzaam van dit punt verwijderd zijn, of welligt beide in hetzelve vallen, wanneer men andere driehoekspunten ter bepaling van x kiezen moet. Men ontduikt hierdoor dikwijls eene onaangename misgissing.

B. Men spaart bij deze constructie de kaarten meer dan bij alle anderen en zij is gemakkelijk en zeker, dewijl men voor de halvering der afstanden en de oprigting der loodlijnen, welke constant gebruikt worden, genoegzaam zorg kan dragen, en vervolgens alleen de gewoone schaal der kaart en den passer noodig heeft.

C. Alle berekende punten blijven in de journalen behouden en waarborgen het werk, terwijl men bij de constructie met den proportionaal passer ieder maal, en bij eene revisie meestal met andere instrumenten, van voren af beginnen moet.

Op deze manier heb ik eene uitgestrektheid van bijna

PERPUSTAKAAN NASIONAL

15 duitsche mijlen in kaart gebragt, zonder een kompas te bezitten, en kan dezelve aan ieder aanbevelen die met hydrograpische opnamen belast is.

Batavia, *26 April 1839.*

De gecommitteerde voor de hydrographische opnamen ter West-kust van *Sumatra*,

H. L. OSTHOFF.

kaart gebragt, zonder een kompa
ve aan ieder aanbevelen die met
belast is.

BATAVIA, *26 April 1839.*

voor de hydrographische opnam
ust van *Sumatra*,

H. L. OSTHOFF.

Algemeene Aanmerkingen.

Winden.

Eene geregelde mousson bestaat op dit gedeelte der Westkust van *Sumatra* niet. De zee en landwind wisselen zeer regelmatig af, deze komt kort na zons ondergang door, en blijft tot 9 à 10 uur 's morgens staan, wanneer het stil wordt, tot dat tegen 12 uren 's middags de zeewind begint te waaijen, welke gewoonlijk tusschen het NW en Z doorkomt, en zelden tusschen het ZO en Z staan blijft, zoo dat men in het algemeen om de NW zeilende langs de kust op schrale zeewinden rekenen, en bij het opwerken in deze koers meer van den landwind gebruik maken moet, welke echter niet verder dan 2 à 4 mijl uit de kust staat.

Dikwijls is het bij het opwerken van groot belang voor den zeeman in deze gewesten om 's morgens reeds met eenige zekerheid te kunnen bepalen uit welke streek de zeewind waaijen zal, ten einde zijnen koers met de landwind daarna te kunnen regelen. De volgende praktische methode zal zelden tot misgissing aanleiding geven.

Men bemerkt 's morgens aan de wester kim eenige wolken, die zich torenachtig voordoen, aan den top zeer wit, en den voet donkerder gekleurd zijn; met den sextant mete men de top der wolken boven de kim en men zal weldra ontwaren, welke dezer wolken zich het spoedigst naar boven beweegt, en bijna altijd zal de zeewind uit deze streek waaijen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Loopt de landwind van het O over het ZO, zoo heeft men Z en ZWestelijke, loopt hij over het N, NW en Westelijke zeewind te verwachten.

De buijen komen meest uit het W en NW en zijn in den tijd der equinoxen en solticen het hevigst, duren echter zelden langer dan eenige uren en zijn dikwijls van zware regen en onweêr verzeld.

Stroomen. De stroomen zijn zeer onbepaald en zetten meest uit den wal, alleen in de passage tusschen *Oedjong Toean* en *Poelo Pinie* en op de hoogte van *Natal* neemt men soms sterke stroomen om de ZO of NW waar.

Getijen. Het grootste waargenomen verval van water bij springtij is 5 à 6 voet; bij doode tijden 3 à 4 voet.

Er worden op dit oogenblik regelmatige waarnemingen omtrent den loop der getijen enz. gedaan, en de resultaten daarvan zullen nader bekend gemaakt worden.

Loodsen. De beste loodsen langs de kust zij te *Padang*, *Priaman* en *Natal* te bekomen, die van de laatste plaats onderscheiden zich door hunne kennis van de kust, en hebben bijzonder tusschen *Aïjer Bangies* en *Tapanolij* op alle reven en banken vaste landmerken, zoodat men op hun vertrouwen kan; men heeft bijzonder om deze redenen in dit stuk de algemeen gebruikelijke en bekende inlandsche benamingen der eilanden, hoeken en reven behouden.

Miswijzing der Magneetnaald. De waarnemingen hier omtrent zijn de volgende:

Te *Priaman* . .	1° 41′ 00″	NO.
» *Natal* . . .	1° 40′ 30″	»
» *Tiko* . . .	1° 45′ 00″	»
» *Tiko* . . .	1° 47′ 00″	»
» *Poelo Souw* .	1° 40′ 00″	»
» *Tiko* . . .	1° 44′ 30″	»
Gemiddeld	1° 43′ 00″	»

Bij deze waarnemingen zijn de afstanden en ⊙ hoogtens

met eenen sextant van
op een goed secunden ho
zijn met eene boussole g
deeld was, zoodat men
Deze merkwaardige
den laatsten tijd *Beach*
en *Gaimard* (3) en and
verdienen in alle opzig
en hydrograph zoowel
Alle de in het beste
zijn het voortbrengsel
phyten die nog gedur
tot aan de oppervlakte
meening, dat deze di
zeesche hoogtens tot h
bevestigd.
De reeks van eilan
strektheid van nagenoe
stand van circa 3 mijl
loopt, heeft het karak
ten, en is insgelijks
groep van eilanden.
Ofschoon ook hier
tegen de loefzijde, na
ven het hevigst is,
toch geen der eilande
hoefijzer-vorm of eene
Naast sommige deze
geen grond, en toch

(1) Entdekkungsreise
ff. und 187 ff.
(2) Principles of Geo
(3) Annales de Scien

van het O over het ZO, zoo hee
jke, loopt hij over het N, NW
e verwachten.
meest uit het W en NW en zijn
n en solticen het hevigst, duren ec
n eenige uren en zijn dikwijls v
r verzeld.
er onbepaald en zetten meest uit d
assage tusschen *Oedjong Toean*
de hoogte van *Natal* neemt m
om de ZO of NW waar.
nomen verval van water bij spring
ode tijden 3 à 4 voet.
ogenblik regelmatige waarnemingen
getijen enz. gedaan, en de resultate
bekend gemaakt worden.
gs de kust zij te *Padang*, *Priama*
die van de laatste plaats onderschei
kennis van de kust, en hebben bij
Bangies en *Tapanolij* op alle reve
nerken, zoodat men op hun vertro
ijzonder om deze redenen in dit stu
jke en bekende inlandsche benamin
ken en reven behouden.

er omtrent zijn de volgende:

.	1° 41′ 00″	NO.
.	1° 40′ 30″	»
.	1° 45′ 00″	»
.	1° 47′ 00″	»
w.	1° 40′ 00″	»
.	1° 44′ 30″	»
eld	1° 43′ 00″	»

en zijn de afstanden en ⊙ hoogten

met eenen sextant van *Troughton* gemeten, en de tijd is op een goed secunden horlogie waargenomen. De peilingen zijn met eene boussole gedaan welke in halve graden verdeeld was, zoodat men ½ graad kon schatten.

Reven en Eilanden.

Deze merkwaardige zoöphyten formatien, waarover in den laatsten tijd *Beachey*, *Kotzebue* (1), *Lyell* (2), *Quoy* en *Gaimard* (3) en anderen zoo veel geschreven hebben, verdienen in alle opzigt de oplettendheid van den zeeman en hydrograph zoowel als van den geoloog.

Alle de in het bestek dezer kaarten liggende eilanden zijn het voortbrengsel van verschillende soorten van zoophyten die nog gedurig werkzaam zijn om hunnen bouw tot aan de oppervlakte van het water te brengen en de meening, dat deze dieren bijzonder de toppen der onderzeesche hoogtens tot hun verblijf uitkiezen, wordt ook hier bevestigd.

De reeks van eilanden en reven, welke in eene uitgestrektheid van nagenoeg 50 duitsche mijlen, op eenen afstand van circa 3 mijlen van de kust, parallel met deze loopt, heeft het karakter van eene onderzeesche heuvelketen, en is insgelijks evenwijdig met de buitenste grootere groep van eilanden.

Ofschoon ook hier waargenomen wordt, dat de zoöphyten tegen de loefzijde, namelijk daar, waar de slag der golven het hevigst is, zich het meest uitbreiden; zoo heeft toch geen der eilanden de in andere gewesten algemeene hoefijzer-vorm of eene lagoen in het midden.

Naast sommige dezer eilanden loodt men met 120 vadem geen grond, en toch hebben dezelve bronnen, en in de

---

(1) Entdekkungsreise, *Weimar* 1821, III Band, Seite 106 ff. und 187 ff.

(2) Principles of Geology, vol. II, pag. 291.

(3) Annales de Sciences Naturelles, vol. VI, pag. 273.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

diepte van 4 à 6 voet helder zuiver water hetwelk meestal zeer drinkbaar is.

De voor den zeeman belangrijke vraag of deze reven toenemen, geloof ik toestemmend te moeten beantwoorden, en er is altijd voorzigtigheid noodig, zelfs bij het naderen der reven waar dieper water op staat.

Sommige derzelve zijn vlak en, ofschoon nog 18—24 voet beneden de oppervlakte van het water, geheel afgestorven; terwijl andere met uitstekende scherpe punten van 6—10 voet hoogte, bedekt zijn en nog aangroeien.

Eene opmerking mag hier nog bijgevoegd worden. Bij de opname van dit gedeelte der Westkust van *Sumatra*, heb ik dikwijls bij schoon weder op deze reven ten anker gelegen; het gezigt in eene donkere nacht in de diepte is verrukkelijk schoon, de oneindige menigte van visschen Mollusken, Echiniten en Holothurien schijnen van licht te zijn omgeven, en het water is vol van kleine als sterren schijnende puntjes in een donker blaauw veld.

Op alle deze reven geeft het water s'nachts een eigenaardig geluid van zich, hetwelk van den aard des gronds en de diepte afhangt.

Op een rif met 18 voet en minder water hoort men een knappen of knetteren, als wanneer zoutkorrels op kolen verbranden. Op dieptens van tot 50 voet een geluid als het tikken van een horologie, spoediger of langzamer, nadat er alleen koraalgrond is, of deze met modder of zandplaten afwisselt; zandgrond alleen geeft een helder, moddergrond een dof geluid als het gonzen van beijen. De visschers maken van deze omstandigheid gebruik, om in donkere nachten hunne vischplaatsen te vinden en houden, om het geluid beter waar te nemen, hunne riemen in het water en het andere einde aan het oor en vergissen zich zelden of nooit in de soort van grond.

---

helder zuiver water hetwelk mees
belangrijke vraag of deze reven t
temmend te moeten beantwoorde
igheid noodig, zelfs bij het nader
water op staat.
n vlak en, ofschoon nog 18—24 v
van het water, geheel afgestorve
tekende scherpe punten van 6—
n en nog aangroeien.
g hier nog bijgevoegd worden.
deelte der Westkust van *Sumatr*
oon weder op deze reven ten ank
eene donkere nacht in de diepte
e oneindige menigte van vissch
n Holothurien schijnen van licht
water is vol van kleine als sterr
en donker blaauw veld.
geeft het water s'nachts een eige
, hetwelk van den aard des gron
oet en minder water hoort men e
als wanneer zoutkorrels op kol
ns van tot 50 voet een geluid a
ologie, spoediger of langzamer, n
nd is, of deze met modder of zan
rond alleen geeft een helder, mo
id als het gonzen van beijen.
eze omstandigheid gebruik, om
vischplaatsen te vinden en houde
aar te nemen, hunne riemen in h
nde aan het oor en vergissen zi
oort van grond.

Zeven Eilanden en reede van Padang (1).

I.

Omschrijving.

§. 1. De *zeven eilanden* zijn allen laag en met kokosboomen begroeid. Het grootste *Poelo III*, door de Inlanders *Poelo Thoren* genaamd, heeft omtrent 1200 meters in doorsnede, alle anderen zijn kleiner; de buitenste of westelijkste zijn vier in getal en in hunne volgorde om de NW. *Poelo III*, *Poelo IV*, *Poelo VI*, *Poelo VII*, alle $2\frac{1}{3}$ mijl uit de vaste wal gelegen. Het noordelijkste, *Poelo VII*, op 0° 47′ 30″ Zuider breedte en 0° 21′ bewesten *Padanghoofd*, de vlaggestok op hetzelve als 0 punt aangenomen. Het zuidelijkste, *Poelo III*, op 1° 3′ 40″ Zuider breedte en 0° 10′ 30″ bewesten *Padanghoofd*, strekkende zich *Poelo IV* van *Poelo III*, NNW $1\frac{1}{3}$ mijl; *Poelo VI* *Poelo IV*, NNW $\frac{1}{2}$ W, $1\frac{1}{3}$ mijl; *Poelo VII* van *Poelo VI*, NW $\frac{1}{6}$ N $2\frac{1}{3}$ mijl.

Alle deze eilanden zijn van koraal reven omgeven, die zich aan de westzijde het verst uitstrekken en van alle kanten op het gezigt zijn aanteloopen, dewijl er altijd branding opstaat en dezelve bijna loodregt oprijzen. Uitgezonderd *Poelo III* en *Poelo II*, zijn zij voor sloepen onge-

(1) De *Zeven Eilanden* hier met Romeinsche letters aangeduid; nemen onverschillig de namen der Maleische getallen tot zeven aan, of de Inlandsche hier achtervolgende namen:

Poelo beteekent eiland.

Poelo	I	*Satoe*,	Poelo	*Sibontar.*
»	II	*Doewa*,	»	*Bindallang.*
»	III	*Tiega*,	»	*Thoren.*
»	IV	*Ampat*,	»	*Pandau.*
»	V	*Lima*,	»	*Aijer.*
»	VI	*Anam*,	»	*Pië.*
»	VII	*Toedjoe*,	»	*Bando.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL

naakbaar, het eerste van de NW zijde eene geul in het omgevende rif hebbende waar geene branding staat, het laatste aan de NO zijde. *Poelo Souw*, *Poelo Pisang Gadang* en *Ketjil* en *Poelo Sennaro* moeten mede onder deze groep gerekend worden, en is de benaming *Zeven Eilanden*, dus niet doeltreffend.

Passage tusschen *Poelo Sennaro* en *Poelo Tiega*.

§. 2. Tusschen *Poelo Sennaro* en *Poelo III* liggen 4 reven.

a. Het zuidwestelijkste, *Karang Laut*, is op sommige plaatsen bij laag water droog, heeft veeltijds branding en ligt op de peilingen:

Poelo Muskito of *Njamok* ZO ½ O
Poelo Tiega N 1° O 1¼ mijl
en is circa 3 kabellengtens lang;

deze peilingen zijn echter niet door mij genomen en behoeven nog eene verificatie.

b. Een rif altijd zigtbaar, ligt op de peilingen:

Poelo Sennaro, ¼ mijl ZO ten O
Poelo Tiega, W ten N
Poelo Pisang Gadang, NO ten O
Padanghoofd (1), NO
in 36 tot 40 vaam water.

c. Een rif in 80 vaam, van 1½ tot 4 en 5 vaam op hetzelve; dikwijls branding; ligt op de peilingen:

Poelo Tiega, W ten Z ¾ mijl klein
Poelo Doea, N ten W ½ W
Poelo Satoe, N ¼ O
Padanghoofd, NO ten O ¼ O

d. Een rif in 45 vaam water, met 1 tot 3 vaam op hetzelve; somtijds branding; regt in de strekking van *Poelo Tiega* en *Padanghoofd*, ONO

---

(1) Onder *Padanghoofd* verstaat men altijd de *vlaggestok* op hetzelve.

n de NW zijde eene geul in het
e waar geene branding staat, he
. *Poelo Souw*, *Poelo Pisang Ga*
Sennaro moeten mede onder dez
en is de benaming *Zeven Eilan*
d.
Sennaro en *Poelo III* liggen

te, *Karang Laut*, is op sommig
droog, heeft veeltijds branding e

o of *Njamok* ZO ⅛ O
N 1° O 1¼ mijl
3 kabellengtens lang;
ter niet door mij genomen en be
atie.
aar, ligt op de peilingen :
o, ¼ mijl ZO ten O
W ten N
Gadang, NO ten O
(1), NO
vaam water.

m, van 1½ tot 4 en 5 vaam op het
g; ligt op de peilingen :
W ten Z ¼ mijl klein
N ten W ⅛ W
N ¼ O
, NO ten O ¼ O

am water, met 1 tot 3 vaam o
nding; regt in de strekking va
ghoofd, ONO

oofd verstaat men altijd de *vlaggesto*

Peilingen : *Poelo Satoe*, N ten W ¼ mijl
Poelo Tiega, WZW
Poelo Doea, NW ½ W.

Het vaarwater tusschen *Poelo Sennaro* en *Poelo III* verkiezende, moet men op ¼ mijl en minder bewesten *Poelo Sennaro* langs gaan, waarna men regt op *Padang-hoofd* kan aanstnren, met de koers NO ten N. Dit is de beste passage om de reede van *Padang*, van de zuid komende optezeilen, dewijl het naaste rif onder litt. *c.* vermeld, altijd zigtbaar is.

Van om de west komende moet men op ¼ mijl bezuiden *Poelo III* passeren, op dezen afstand omzeilen en hetzelve in het westen brengen, waarna men met de koers van NO ten N, digt beoosten *Poelo II* langs gaat, tot dat men de noordhoek van *Poelo Pisang Gadang* in het oosten heeft.

Men stuurt nu regt op dit eiland aan en digt benoorden hetzelve, op het gezigt van het rif, tusschen het eiland en de bank door, of wel bezuiden hetzelve om, naar de ankerplaats.

§. 3. Tusschen *Poelo III* en *IV* ligt een groot rif met 4 en 6 vaam op de NW en 2¼ tot 3 vaam op de zuid-oost en zuidhoek; zelden branding; gemakkelijk te verkennen aan het helder groen water; rondom met 80 vaam geen grond. Passage tusschen *Poelo III* en *Poelo IV*.

Peilingen : *Poelo Doewa*, NO ten O ¼ O
Poelo Tiega, ZZO ¼ mijl groot
Poelo Ampat, NNW ¼ mijl.

Dit rif strekt zich ZZO en NNW ⅛ mijl uit; de peilingen zijn op het midden genomen.

Van om de west komende en de passage tusschen deze twee eilanden verkiezende moet men digt benoorden *Poelo III*, of digt bezuiden *Poolo IV* langs, op *Poelo II* aansturen en hetzelve digt benoorden of bezuiden omzeilen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

waarna men regt op *Poelo Pisang Gadang* kan aanloopen, zijnde de passage tusschen *Poelo I* en *Poelo II* geheel zuiver.

De in § 2 en § 3 omschreven vaarwaters moeten niet anders, als in geval van eene frische zee- of landwind genomen worden, om verzekerd te zijn de reven zelfs op een geringen afstand te kunnen passeren, dewijl de loop der stroomen zeer onzeker is, en men bij stilte niet ten anker kan komen.

Passage tusschen *Poelo IV* en *Poelo VI*.

§. 4. Tusschen *Poelo IV* en *Poelo VI*, in de strekking der eilanden, regt in het midden tusschen beide, ½ mijl van ieder, ligt een rif met 2½ en 3 vaam; somtijds branding; rondom met 80 vaam geen grond.

Peilingen: *Poelo Ampat*, ZZO ¾ O
Poelo Anam, NNW ¾ W
Poelo Satoe, O ten Z ¾ Z.

Verkiest men deze passage te nemen, zoo moet men digt bezuiden *Poelo VI* of benoorden *Poelo IV*, op de afstand van ten hoogste ¼ mijl langs gaan, tusschen *Poelo I* en *Poelo II* door, op *Poelo Pisang Gadang* aan, naar de reede sturen.

Passage tus-schen *Poelo V* en *Poelo I*.

§. 5. Ook kan men tusschen *Poelo I* en *Poelo V* doorgaan; hier liggen echter 4 reven, welke deze passage vernaauwen.

a. ⅛ Mijl benoord-oosten *Poelo I* ligt eene kleine bank met 3 à 4 vaam water; beoosten *Poelo I*, op dezelfde afstand eene zandbank, die alleen bij springtij onderloopt. Tusschen deze droogtens en het eiland 20 à 24 vaam water, koraal grond.

b. Bezuid-oosten *Poelo V*, op ¼ mijl afstand ligt een rif op hetwelk bijna altijd branding staat, met hoogstens 3 à 4 voet water in 36 vaam. Tusschen het rif en het eiland eene veilige passage met 36 vaam, zachte grond.

c. Een rif, *Gossong Sipakkal* genaamd, met 6 tot 9 voet

o *Pisang Gadang* kan aanlooper
en *Poelo I* en *Poelo II* gehee

reven vaarwaters moeten niet a
ne frische zee- of landwind gen
rd te zijn de reven zelfs op e
en passeren, dewijl de loop d
, en men bij stilte niet ten ank

IV en *Poelo VI*, in de strekki
et midden tusschen beide, ½ m
net 2½ en 3 vaam; somtijds bra
m geen grond.

at, ZZO ¼ O
m, NNW ¼ W
oe, O ten Z ¾ Z.

ge te nemen, zoo moet men di
benoorden *Poelo IV*, op de a
mijl langs gaan, tusschen *Poelo*
oelo Pisang Gadang aan, naar

sschen *Poelo I* en *Poelo V* doo
4 reven, welke deze passage ve

en *Poelo I* ligt eene kleine ban
; beoosten *Poelo I*, op dezelf
die alleen bij springtij onderloop
en het eiland 20 à 24 vaam wate

lo V, op ¼ mijl afstand ligt een ri
branding staat, met hoogstens 3
n. Tusschen het rif en het eilan
t 36 vaam, zachte grond.
lipakkal genaamd, met 6 tot 9 voe

water op sommige steile punten; zelden branding; rondom 32 tot 36 vaam.

Peilingen: *Poele Satoe* en *Doewa*, in een, ZW ¼ Z,
½ mijl van het eerstgenoemde
Poelo Lima, NW ⅓ N
Poelo Pisang Gadang, ZO ten O
Padanghoofd, OZO.

Bezuiden *Poelo VI* langs komende stuurt men iets zuidelijker als oost, op ¼ mijl afstand langs *Poelo V*, waarbij men zorg moet dragen van het, in § 4 omschreven rif bezuid-oosten van dit eiland, vrij te blijven; men kan hetzelve echter, zoo als alle andere reven, op eenen korte afstand passeeren. Met denzelfden koers loopt men tot op 25 vaam door, tot dat *Padanghoofd*, iets zuidelijker dan ZO ½ O gepeild wordt, en in dezen koers op hetzelve aan.

Ook kan men ONO op ¼ mijl benoorden *Poelo IV* en digt genoeg langs *Poelo V*, om vrij van het midden rif *Gossong Sipakkal* te zijn, tot op de diepte van 25 vaam sturen, wanneer men *Padanghoofd* weder in het ZO ½ O moet hebben.

Ook kan men digt benoorden *Poelo V* omgaan, mits achtgevende van het midden tusschen *Poelo V* en *Poelo VI* liggende kleine rif vrij te blijveu, hetwelk rondom 45 à 50 vaam, op hetzelve 2 en 2½ vaam water en dikwijls branding heeft.

Peilingen: *Goenong Panghelon*, een heuvel in de vlakte benoorden *Padang*, en de zuidhoek *Poelo V* in een, O ten Z
Poelo Ampat, Z ten W
Poelo Anam, W ten Z.

Binnen *Poelo V* en *Poelo I* komende krijgt men ankergrond op 36 vaam en minder, zachte klei.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Passage tusschen *Poelo VI* en *Poelo VII*.

§. 6. Tusschen ***Poelo VI*** en ***Poelo VII*** liggen zes gevaarlijke reven en is deze passage niet, als in geval van nood te kiezen, in welk geval men digt bezuiden ***Poelo VII*** langs moet gaan, op het gezigt van deszelfs rif; geen dezer 6 reven is aantelooden.

a. ¼ mijl NW van ***Poelo VI***, een rif met 2½ à 3 vaam water; somtijds branding; altijd zware deining en zeer helder groen water; rondom 80 vaam geen grond; tusschen het eiland en het rif 100 vaam geen grond; digt beoosten hetzelve 35 vaam.

Peilingen: op de oostkant van het rif ziet men de oosthoek ***Poelo IV*** even vrij van de westhoek
Poelo VI, ZO
Poelo V, O ¾ Z
Poelo VII, NW.

b. Een klein rif met 2½ en 3 vaam, somtijds branding.

Peilingen: De oosthoek ***Poelo VI*** en westhoek ***Poelo IV*** zoo ver uit een, als de schijnbare breedte van een dezer eilanden bedraagt.
Poelo VI, Z ten O ½ O
Poelo VII, NW ½ W
Poelo V, OZO ¼ O.

c. en *d.* Twee reven in de strekking ZO en NW, met eene naauwe geul tusschen beide, ter breedte van twee kabellengtens en 25 tot 35 vaam diep, koraal grond; op beide reven staat 4 en 5 vaam.

Peilingen op het NW:
Poelo VII, NW ¾ N
Poelo VI, ZO ¼ O
Poelo V, OZO ¼ O.

Peilingen op het ZO:
Poelo VII, NW ten N
Poelo VI, ZO ½ O
Poelo V, O ten Z ¼ Z.

VII liggen zes ge-
als in geval van
bezuiden *Poelo*
leszelfs rif; geen

2½ à 3 vaam water;
zeer helder groen
nen het eiland en
netzelve 35 vaam.

ziet men de oost-
van de westhoek

mtijds branding.

esthoek *Poelo IV*
chijnbare breedte
edraagt.

ZO en NW, met
edte van twee ka-
koraal grond; op

De grond op beide reven is zeer vlak en zonder verhevene en scherpe punten, zoodat dezelve voor vaartuigen van minder dan 3 vaam diepgang, weinig te vreezen zijn.

e. en *f.* Twee reven ½ mijl van *Poelo VII*, strekkende zich NZW en ONO, zijnde tusschen beide eene kleine geul van 25 vaam diepte; op dezelve staat 3 en 4 vaam.

Peilingen op het zuid-oostelijkste:
Poelo VII, NNW ¼ W
Poelo VI, ZO ¼ O.

Peilingen op het noord-westelijkste:
Poelo VII, N ten W ¼ W
Poelo VI, ZO ¼ O.

Reede van *Padang*, passage tusschen de bank en het eiland.

§. 7. Is men door eene der vooromschrevene passages in de nabijheid van *Poelo Pisang Gadang* gekomen, beoosten hetwelk men ankert, zoo kan men naar gelang der omstandigheden benoorden of bezuiden dit eiland omgaan.

Benoorden hetzelve ligt eene groote bank met 2 à 3 vaam water, welke zich tot digt aan *Padanghoofd* uitstrekt. Door deze bank wordt de passage een weinig naauw, is echter zelfs voor groote schepen bevaarbaar, want Z. M. korvet *Amphitrite* en Z. M. fregat *de Zaan* zijn door dezelve op de reede gekomen.

Men moet de noordhoek *Poelo Pisang Gadang* regt in het oosten brengen, terwijl men zich nog op 14 à 15 vaam zachte kleigrond bevindt, stuurt vervolgens op dezelve aan, en gaat met het lood op ½ scheepslengte langs het rif van het eiland, over de dieptens van 7, 6 en 5¼ vaam zachte grond, naar de ankerplaats.

Met een noordweste wind van de noord komende is deze passage zeer voordeelig, dewijl men bezuiden het eiland omgaande, beneden de gewone ankerplaats zoude kunnen vervallen. Het zoude dus zeer doelmatig zijn op de zuidwesthoek van de bank een boei te leggen.

Men ankert het best digt onder het rif van *Poelo Pisang* Ankerpl.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Gadang, in 6 vaam zachte klei met het zware anker en brengt in de rigting van ***Poelo Pisang Gadang*** het stopanker zoodanig uit, dat vertuid liggende voor 40 à 50 vaam ketting van het zwaare anker, de noordhoek van ***Poelo Pisang Gadang*** zoo mogelijk niet westelijker dan NW gepeild wordt.

Landingplaatsen en binnenkomen in de rivier van *Padang*.

Men kan bij hoogwater op het eiland met sloepen landen en eenig water uit eene nabijgelegene wel verkrijgen.

De landingplaats aan de vaste wal is in de rivier, welker monding benoorden ***Padanghoofd***, ook de *Apenberg* genaamd, gelegen is. Het binnen komen in deze rivier is somtijds bij zware weste of noordweste winden *zeer gevaarlijk*, dewijl er dan eene buitengewoon hooge branding staat, welke men van de reede niet bemerken kan.

Tot waarschuwing wordt aan de seinpaal, welke van de ankerplaats, NNO ¼ O staat een kleine zwarte standard geheschen.

Het zoude zeer doelmatig zijn bij dag door eene bijzondere, goed kenbare vlag, en bij avond door, aan ieder arm van de Telegraph te hijschen lantarens, de schepen op dit gevaar opmerkzaam te maken.

Men stuurt van de reede met de sloepen digt bewesten de *Walvisch*, eene, op korten afstand van den *Apenberg* gelegen en met denzelven verbonden klip boven water om, digt langs den *Apenberg* en eenen van dezen, uitstekenden hoek in de rivier, waar men zoet water en alle andere behoeftens in overvloed kan verkrijgen, zijnde ***Padang*** de hoofdplaats en de zetel van het bestuur der Nederlandsche bezittingen op *Sumatra's Westkust*.

Lengte en breedte.

Padanghoofd ligt op 0° 59′ 30″ zuider breedte, en naar de gemiddelde waarnemingen van eenige van Z. M. schepen, op 100° 22′ 30″ beoosten *Greenwich*.

II.

Vaarwater tusschen Padang en Priaman.

Van de reede van *Padang* stuurt men benoorden of bezuiden *Poelo Pisang* om, tot in de diepte van 14 en 15 vaam, en vervolgens met de koers van NNW ½ W, over aannemende dieptens heen, zorgende dat men 24 vaam loode, alvorens de drie eilanden *Poelo I*, *Poelo II* en *Poelo III* in elkander komen; met denzelfden koers en dezelfde dieptens gaat men tusschen *Poelo I* en *Poelo Souw*, en vervolgens tusschen *Poelo Souw* en *Poelo Lima* met de diepte van 28 en 29 vaam door, want ¼ mijl bewesten *Poelo Souw* ligt een rif in 18 en 20 vaam, waarop 1½ vaam water en nimmer branding staat.

Rif bewesten *Poeloe Souw.*

Peilingen: *Padanghoofd*, ZO ten O
Poelo Souw, ¼ mijl NO ten O ½ O.

Men zal weldra in het NW ten N de lage, met kokosboomen begroeide *Priaman*-eilanden in het gezigt krijgen, van dezelfde grootte als de *Padang*-eilanden. Men moet echter trachten met den landwind zooveel mogelijk in zee te komen en ten dien einde koers op *Poelo VII* stellen, om met den gewoonlijk schralen zeewind, zoo niet de reede van *Priaman* te bereiken, althans eene goede slag in den wal te kunnen leggen, waar men des verkiezende in 20 vaam en minder, goede ankergrond in zachte klei vindt, het vaarwater is uitgezonderd de, in de strekking van, en tusschen *Poelo VII* en *Poelo VI* liggende reven geheel zuiver en men kan den wal op het lood gerustelijk tot op 10 vaam naderen.

Verkenning der *Priaman* eilanden.

§. 9 Indien men om de noord wil, stuurt men op ¼ of ½ mijl benoorden *Poelo VII* langs, om zoo spoedig mogelijk buiten de reven en eilanden in ruime zee te komen.

Bank benoordwesten *Poelo VII.*

Op 1 mijl NW van *Poelo VII* ligt een groot rif met 4, 5 en 6 vaam water op hetzelve, rondom met 80 en 120 vaam geen grond. Peilingen:

Poelo VII, ZO ½ Z
Poelo Oedjong bij *Priaman*, O ten N ½ N

en is de passage dus ruim genoeg.

III.

Reede van Priaman.

Het aandoen van) om de Z.

§. 10. Om van de zuid komende, deze reede aantedoen, stuurt men op *Poelo Oedjong*, het zuidelijkste der eilanden van *Priaman* aan, en gaat digt beoosten hetzelve over de diepten van 6 à 7 vaam heen. Naar gelang der omstandigheden kan men onder dit eiland, in 6 en 7 vaam, onder het midden eiland of *Poelo Tenga*, in 5 of 5½, of onder *Poelo Anso*, het noordlijkste, op 4½ vaam zachte klei ten anker komen. De passages tusschen de eilanden zijn zuiver en hebben genoegzame diepte voor vaartuigen van ieder grootte, zoodat men ook bezuiden dat eiland, waaronder men wil ankeren, heen kan loopen. De passage tusschen het noordlijkste eiland, *Poelo Anso*, en den wal is zeer naauw en alleen digt langs het eiland voor vaartuigen van ten hoogste 10 voet diepgang bruikbaar.

Gossong Sibarat.

⅛ Mijl bezuid-westen *Poelo Oedjong* ligt een altijd zigtbaar rif *Gossong Sibarat* genaamd, hetwelk bij laag water droog valt. Tusschen dit rif en het eiland is eene zuivere passage met 10 tot 13 vaam, zachte grond.

Lengte breed

Het aandoen van de W en NW.

§. 11. Van de noord-west komende kan men tusschen *Poelo Kassi* en de daarbuiten gelegene reven door, of wel bewesten dezelve omgaan.

assage tusschen *Poelo Kassi* en de reven.

In het eerste geval moet men niet meer dan 16 vaam looden, staande digt beoosten de reven 21 vaam en digt

bewesten *Poelo Kassi* 11 vaam water, deze passage is ¼ mijl breedt. Met den koers van ZO ten Z op *Poelo Tenga* aansturende, moet men trachten de westhoek *Poelo Oedjong* even buiten den westhoek *Poelo Tenga* te houden, ten einde vrij te loopen van den *Karang Sepoeloe*, die NW ten W, op ⅛ mijl van *Poelo Anso*, in 9 vaam ligt, en waarop 4½ vaam water staat. Bewesten de reven omgaande moet men *Poelo VII* niet bewesten het Z brengen, alvorens *Poelo Anso* in het O gepeild is; is *Poelo VII* niet zigtbaar moet men *Poelo Anso* in het O hebbende, niet minder dan 50 vaam looden dewijl het westelijkste rif *Karang Doeriën* genaamd, in 40 vaam gelegen is, en stuurt nu alsvoren naar de reede.

Karang Sepoeloe.

§. 12. *a. Karang Doeriën*, een zeer klein rif met 2⅛ vaam op den zuid-oost hoek en op den noord-west hoek 5 en 6 vaam; zelden zigtbaar door de kleur van het water; zelden branding.

Reven bezuid-west *Poelo Kassi. Karang Doeriën.*

Peilingen: *Poelo Kassi*, NO ten O
Poelo Anso, O ½ Z
Poelo VII, Z 7° W.

b. Gaboer Kaijoe Poetie in 27 vaam; op hetzelve 3 vaam; gemakkelijk aan de lichte kleur van het water te kennen.

Gaboer Kaijoe Poetie.

Peilingen: *Poelo Kassi*, NO
Poelo Anso, O ¼ Z
Poelo VII, Z ten W ¼ W
dikwijls zware rolling en branding.

c. De 3 oostelijkste reven liggen digt naast elkander; dikwijls branding; zware deining; heldere kleur van het water; het oostelijkste, *Gaboer Kenali*, met 1½ en 2 vaam water ligt op de

Gaboer Kanali. Gaboer Kandoe Poelo. Gaboer Sipakkal.

Peilingen: *Poelo Kassi*, NNO ¼ O
Poelo Anso, O ten Z ½ Z.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Landing-plaatsen.

§. 13. De landingplaats te *Priaman* is beoosten het residentie huis, iets bezuiden de hoek, aan een langzaam oploopend zandstrand, zijnde het binnenkomen in de rivier wegens branding en ondiepte gevaarlijk. Sloepen van *Poelo Anso* komende gaan tusschen de beide, met laag water droog, digt onder den wal liggende, en altijd zigtbare reven door; van *Poelo Oedjong* en *Poelo Tenga* komende, bezuiden dezelve om.

Reven op de reede.

Beoosten het noordelijkste van deze beide reven is de ankerplaats voor inlandsche vaartuigen. Benoord-westen en bezuid-oosten van dezelve liggen nog twee droogtens, ieder op ½ mijl afstand, op welke somtijds branding staat; zij zijn echter wegens hunne ligging buiten alle gewone koersen niet zeer opmerkingswaardig.

Op de noord-oost hoek van *Poelo Anso* kunnen sloepen, bijzonder met hoog water gemakkelijk landen.

Het eiland heeft goed drinkwater en men kan 1,000 à 2,000 kan 's daags vullen.

Lengte- en breedte.

Poelo Tenga is bij laag water niet genaakbaar. Het noordelijkste eiland, *Poelo Anso*, ligt op 0° 40′ 00″ zuiderbreedte en 0° 15′ bewesten *Padanghoofd*.

IV.

Vaarwater tusschen Priaman en Tiko.

Buiten va arwater.

§. 14. Wil men de reede van *Tiko* niet aandoen en zijnen koers om de noord-west vervolgen, zoo doet men best de reede van *Priaman* 's morgens vroeg met den landwind te verlaten, *Poelo Oedjong* regt in het O te brengen en W te sturen tot dat men *Poelo VII* in het OZO heeft.

Men kan vervolgens in een zuiver vaarwater NW aanleggen, zijnde op deze hoogte en in dezen koers vrij van de gevaarlijke *Gossong Doea* of *Haaireven*, van de *Ka-*

rang Selita en de *Karang Lawé*, dezelve op ½ mijl bewesten passeerende.

§. 15. Blijft de landwind niet zoo lang staan, dat het schip geheel buiten kan komen, en is de zeewind ruim, zoo kan men des verkiezende ook binnen deze reven om de NW sturen, als *Poelo VII* in het Z gepeild wordt.

Deze koers behoudende komt men tusschen de *Gossong Ingris* en de beide *Gossong Doea* of *Haaireven* door, welke 1¼ mijl in de strekking ONO en WZW van elkander liggen.

Met *Poelo Oedjong* bij *Tiko*, in het N ten O begint men spoedig met 50 vaam grond te looden en het droogt in deze koers allengskens op. Met *Poelo Oedjong* en de *Gossong Ingris* in een NNO ½ O, heeft men 38 vaam zachte klei en bevind zich midden voor de passage tusschen de *Gosong Doea* en de *Gossong Ingris*; 34 vaam zachte klei staan tusschen beide reven, waarna de loodingen in deze NW koers bijna dezelfden blijven en men van alles vrij is.

De *Gossong Ingris* ligt in 30 en de *Haaireven* in 40 vaam.

§. 16. *a.* Een rif met 4 en 5 vaam; rondom met 80 vaam geen grond; heldere kleur van het water. Ligging der reven beNW *Poelo VII.*

Peilingen: *Poelo Anso*, NO ten O ¾ O
Poelo Toedjoe, ZO ¼ Z.
Poelo Kassi, NO ⅛ O.
Op 0° 44′ zuider breedte.

b. De *Karang Lawe* heeft 8 vaam water en rondom met 80 vaam geen grond. *Karang Lawé.*

Peilingen: *Poelo VII*, ZO
Poelo Oedjong bij *Tiko*, N ¾ O.
Op 0° 39′ 20″ zuider breedte en 0° 29′ 30″ bewesten *Padanghoofd*.

Karang Selita.

c. De *Karang Selita*. Op dezelve staat 5 à 6 vaam water, digt bezuid-oosten, 50 vaam, verder zuidelijker met 80 vaam geen grond, noordelijker droogt het op.

Peilingen : *Poelo VII*, ZO
Poelo Oedjong bij *Tiko*, N ten O ¾ O (N 20° O).
Op 0° 37′ 00″ zuider breedte en 0° 31′ 30″ bewesten *Padanghoofd*.

Gossong Doea. Haaireyen.

d. De zuidelijkste der *Gossong Doea*, op de NW hoek staat 2½ à 3 vaam, op de ZO hoek 5 à 6 vaam in 40 vaam.

Peilingen : hoogste top, *Ophir*, N 18° 30′ O
Poelo Oedjong bij *Tiko*, N 49° O
Spitse heuvel op de *Oedjong Massang*, de tweede van het O gerekend in de kaart, *X* genaamd, N 20° O.
0° 32′ 20″ zuider breedte en 0° 34′ bewesten *Padanghoofd*.

e. De noord-westelijkste der *Gossong Doea* in 40 vaam water, met 2½ vaam op dezelve; beide deze reven branden somtijds.

Peilingen : *Oedjong Massang*, N ten O
Poelo Oedjong bij *Tiko*, N 54° O
Ophir, N 27° O. Op zuider breedte 0° 31′ 20″ en bewesten *Padanghoofd*, 0° 35′ 20″.

Tusschen de beide reven in letter *d* en *e* vermeld, is eene zuivere passage met 35 tot 40 vaam, ½ mijl breed en zijn dezelve 2¼ mijl van het zuidelijkste der *Tiko*-eilanden verwijderd.

Vaarwater binnen lles door.

§. 17. Als men van *Priaman* om de NW stevent en de reede van *Tiko* verlangt aan te doen, zoo moet men een der drie binnen-vaarwaters A, B, C, naar gelang der omstandigheden nemen.

A. Is men bewesten de eilanden om, met de koers van NW ten N, niet meer loodende dan 15 en 16 vaam zachte klei, tusschen *Poelo Kassi* en de reven doorgegaan, zoo vervolgt men dezen koers tot dat *Poelo Oedjong* bij *Tiko* in het gezicht komt.

Dit eiland ligt omtrent ½ mijl uit de wal en is aan eenen grooten ronden boom kennelijk, die zich het eerst boven de kim vertoont.

Na zich op deze wijze verkent te hebben stuurt men op *Poelo Oedjong* aan, wel zorg dragende niet minder dan 9 en niet meer dan 15 vaam zachte klei te looden, dewijl de gevaarlijke reven onder den wal in 7 en 8 vaam, en de westelijke reven, *Karang Soengie Lima*, *Soengie Bamban* en *Karang Batik Bezaar*, in 20 en 21 vaam water liggen.

Deze aanwijzingen kan men, vooral wegens de heerschende noord-westelijke winden, in de tegenovergestelde rigting van *Tiko* naar *Priaman* volgen, en met de koers van ZO ½ Z van *Poelo Oedjong* bij *Tiko* zeilende, op het lood *Poelo Kassi* in het gezicht loopen.

Dit vaarwater is bij ruime wind zeer voordeelig, dewijl daardoor 1½ tot 2 mijl worden uitgewonnen.

Peilingen op de reven en omschrijving *Karang Saengie Lima.*

§. 18. *a.* De *Karang Soengie Lima* ligt in 30 vaam, met 7 en 8 vaam op dezelve.

Peilingen: *Poelo Kassi*, ZO ten O ¾ O
Poelo VII, Z 2° O

Karang Soengie Bamban.

b. De *Karang Soengie Bamban*, zeer klein rif met 2½ vaam op hetzelve, rondom 20 tot 25 vaam water; brandt dikwijls.

Peilingen: *Poelo Kassi*, Z 55° O
Poelo Oedjong bij *Tiko*, N 33° W
Poelo VII, Z 3° 30′ O.

Karang Batik Bessaar.

c. *Karang Batik Bezaar.* Een uitgestrekt rif met 2½ en

2 vaam in 20 en 22 vaam, brandt dikwijls; aan de ligte kleur in het water gemakkelijk te verkennen.

Peilingen: *Poelo Kassi*, ZO ten O ⅛ O
Poelo Oedjong, NNW ½ W.

Karang Gassang.

d. Om deze beide droogten, welke digt onder de wal liggen, te mijden, moet men *Poelo Oedjong* bij *Tiko* niet bewesten het NW brengen, alvorens hetzelve tot op eene kleine ½ mijl te zijn genaderd.

Vaarwater buiten de *Karang Batik* om.

§. 19. B. Als men op vooromschrevene wijze tusschen *Poelo Kassi* en de reven gepasseerd is, en men dit eiland in het O heeft, stuurt men W ½ N tusschen de *Karang Soengie Lima* en *Karang Doerien* door en houdt deze koers tot dat men *Poelo Oedjong* bij *Tiko* regt in het N peilt, en stuurt vervolgens in een ruim vaarwater N daarop aan.

Vaarwater buiten alles om.

§. 20. C. Verkiest men buiten de reven van *Poelo Kassi* om te gaan, hetwelk bijzonder voordeelig is, als men met de landwind *Priaman* verlaat en de waarschijnlijkheid bestaat, dat de zeewind noord-westelijk wordt, zoo stuurt men van de reede W, tot dat men *Poelo VII* in het Z peilt of wel 50 vaam water heeft.

Men legt nu NW ½ N aan, tot dat *Poelo Oedjong* bij *Tiko* in het N is, en 34 à 35 vaam water geloodt wordt, waarna men op dat eiland aanhoudt; dit vaarwater is ruim genoeg om te kunnen laveren.

Gevaren in dit vaarwater.

§. 21. De in deze vaarwaters (§ 19 en § 20) te vermijden reven, zijn de reeds meer vermelde bezuid-westen van *Poelo Kassi* en vervolgens:

a. Karang Siroentjing en *Karang Batik Ketjil*, gelegen ¼ mijl bezuid-westen van de *Karang Batik Bezaar*, in de strekking ZO ten O en NW ten W, eene kleine kwart mijl van elkander; aan de westzijde in 35 en 36 vaam, iets westelijker droogt het tot 33 vaam op. De tweede met 2 en 2½ vaam breekt dikwijls, de eerste met 3 en 3½ vaam breekt nooit en is zeer klein.

Peilingen voor beiden: *Poelo Kassi*, OZO
Poelo Oedjong, N 18° W

De westelijkste van deze beide reven, de *Karang Batik Ketjil*, ligt op het volgende merk. De spitse heuvel op *Oedjong Massang*, de tweede van het Oosten gerekend en als een suikerbrood gevormd, in de kaart *X* genaamd, komt, met deszelfs westelijken voet naauwkeuriglijk in aanraking met de oosthoek van *Poelo Tenga* bij *Tiko*, zoodat men vrij van deze gevaren zal loopen zoo lang men dezen berg iets bewesten het eiland houdt.

b. Gossong Ingris met 2 vaam water in 28 à 30 vaam, breekt dikwijls; blijft bij het opzeilen der reede bewesten liggen.

Peilingen: *Poelo Oedjong* bij *Tiko*, NNO ½ O 1⅛ mijl
Goenong Priaman, O.

V.

Reede van Tiko.

Verkenningen omschrijving der reede

§. 22. Het land bij *Tiko* is laag. Tot verkenning kunnen drie kleine heuvels dienen, die op omtrent 2 mijl benoorden de reede, op de lage en boschrijke hoek van *Massang*, geisoleerd uit de vlakte oprijzen.

De reede wordt gedekt door 3 lage, met klapperboomen begroeide, en met koraal reven omgeven eilanden en eenige tusschen dezelve gelegen droogtens.

Het rif van *Poelo Tapies* strekt zich bezuid-westen tamelijk ver uit, is echter altijd kenbaar aan de, op de uithoek staande branding.

Om op de reede te zeilen gaat men gewoonlijk bezuiden *Poelo Oedjong* om, ofschoon tusschen *Poelo Tenga* en *Poelo Oedjong* een zuivere passage met 10 à 11 vaam water is. Het rif benoord-oosten van *Poelo Oedjong* en

regt beoosten deze passage gelegen, laat aan weerszijde eene doorvaart van omtrent 2 kabellengten tusschen hetzelve en ieder eiland open met 8 à 9 vaam water, zoodat alle vaartuigen op het gezigt van de reven der eilanden, hier veilig met ruime wind kunnen doorgaan.

Voor korten tijd op de reede willende blijven, ankert men onder *Poelo Oedjong*, bij langer verblijf op de volgende peilingen:

Poelo Oedjong, ZW ten W
Zuid-hoek *Poelo Tenga*, W ten N en
West-hoek *Poelo Tapies*, N ½ O, in 7 vaam klei grond.

Schepen van minder diepgang, kunnen bezuiden het rif van *Poelo Tapies* in 4 à 5 vaam ankeren, zijn hier echter aan eene zware rolling uit het ZW blootgesteld. Zelfs bezuid-oosten en beoosten *Poelo Tapies*, in de passage tusschen het eiland en de wal, is voor kleinere vaartuigen eene zeer veilige ankerplaats in 3 en 3½ vaam klei grond. Deze passage is wel naauw, doch kan men op het gezicht van het rif van *Poelo Tapies* over 3 en 3¼ vaam zachte grond veilig doorgaan.

Tusschen *Poelo Tapies* en *Poelo Tenga* is geen passage, want hier is eene zandbank, en 2 kleine reven ter wederzijde van dezelve, tusschen de eilanden gelegen.

andingpl. De landingplaats is, nadat de wind uit het NW of Z waait, bezuiden of benoorden den lagen hoek voor het residentie huis, door den vlaggestok kenbaar; van deze hoek steekt eene ondiepe zandplaat naar *Poelo Tapies* uit, waardoor de branding tegen de wal beneden de wind gebroken wordt.

De sloepen moeten zich voor eene dreg tegen den wal laten zakken om te kunnen debarqueeren.

Ook het binnenste eiland *Poelo Tapies* heeft aan de oostzijde eene voortreffelijke landingsplaats en levert het

beste drinkwater in overvloed op; Z. M. korvet *Boreas* maakte hier om de twee dagen bij de 4,000 kan water.

In de rivier van *Tiko* kan men met sloepen niet goed binnen komen.

Het binnenste eiland, *Poelo Tapies*, ligt op 0° 24′ 15″ zuiderbreedte en verschilt in lengte met *Padaughoofd*: 0° 26′ 30″ W.

VI.

Vaarwater tusschen Tiko en Aijer Bangies.

§. 23. Verlaat men de reede van *Tiko* om verder om de N te steven, zoo doet men best de koers zeer weinig benoorden het W te stellen, tot dat men de diepte van 34 vaam bereikt heeft. Wil men de reede van *Aijer Bangies* niet aandoen, zoo kan men op deze hoogte gekomen zijnde NW aanleggen om alle gevaren bezuiden de reede van *Aijer Bangies* te vermijden. De zuid-westelijkste van dezelve, de *Gossong Poelo Tello* of het *van Speijks*-rif, ligt in 21 vaam.

De, op de kaarten van *Horsburgh* en *Norie*, bij de 6 en 7 mijl bewesten *Oedjong Massang* aangeteekende reven heeft de vervaardiger der aan deze beschrijving te grond gelegde zeekaart nog niet bepaald, echter van Inlanders vernomen, dat zoo wel in deze omstreken een rif onder water, als verder NW op, eene somtijds geheel drooge bank (*Drakes*-rif) ligt. Men vermijd deze echter naar alle waarschijnlijkheid als men binnen de 34 vaam blijft, wijl het vaarwater tot op deze diepte tamelijk wel onderzocht is, en men dezelve reeds op 3 mijl afstand van *Oedjong Massang* loodt. Van hier om de NW droogt het water zeer weinig op, en men heeft ZZW 2½ mijl van *Poelo Panka* eerst 24 tot 25 vaam water.

§. 24. Verlangt men, van *Tiko* komende, de reede van

Verkenningen.

Aïjer Bangies aan te doen, zoo stuurt men, na de te voren aangewezene diepte van 34 vaam bereikt te hebben, NW ten N, ten einde het land en de eilanden van *Aïjer Bangies* zoo spoedig mogelijk in het gezicht te loopen en zich daaraan te verkennen.

Het land bij *Aïjer Bangies* doet zich hoog voor en het gebergte ligt onmiddelijk aan de kust, terwijl het land bij *Tiko* en in de bogt van *Passaman* tot *Oedjong Sikabouw* toe, zich zeer laag vertoont.

Geheel onbekend met de knst zijnde, dient men bij het verkennen der eilanden wel oplettend te wezen, om dat twee van dezelve, *Poelo Panjang* en *Poelo Panka*, hoog land hebben, hetwelk laager dan het gebergte is, en het laatste dezer eilanden als geleimerk moet dienen. Deze eilanden komen eerst in het gezigt, als het hooge land benoorden de reede als eene zamenhangende bergketen verschijnt.

Van de ZO komende vertoont zich het eerst, en reeds op de hoogte van *Oedjong Massang*, de berg op *Oedjong Sikabouw*, de zuid-oostelijkste hoek der baai van *Aïjer Bangies*.

Aandoen der reede van de ZO.

§. 25. Van de ZO komende heeft men de bezuiden de reede liggende gevaren niet te vreezen, als men dezen zeer kennelijken berg van *Sikabouw*, alvorens op 0° 4′ zuiderbreedte gekomen te zijn, of den hoogsten top des *Ophir* in de strekking O ten N te hebben in het N brengt en daarop aanstuurt.

Is men op deze wijze op omtrent 0° 3′ zuiderbreedte en 0° 56′ bewesten *Padanghoofd* gekomen, met dezen berg in het N, zoo zal men zich voor de passage tusschen de altijd brandende *Gossoag Lima* en het *van Speijk's*-rif bevinden en de twee zuidelijkste eilanden in de baai in het gezicht hebben. Men stuurt nu regt op de *Goenoeng Sikabouw* N door, tot dat men *Poelo Panka* NW ¼ N of *Poelo Telor* in het NNW heeft.

Poelo Telor, het zuid-oostelijkste eiland, is laag en met

kokosboomen begroeid. *Poelo Panka*, het zuid-westelijkste, verschijnt als een kleine spitse kegel, waaraan zich het lage land van het eiland N aansluit.

Peilt men nu als voren gezegd *Poelo Panka* NW ¼ N en *Goenoeng Sikabouw* N, zoo is de *Goenoeng Bagomba* de hoogste berg in den keten aan de noordkust der baai met dit eiland in één, en men stuurt vrij van alles op dit merk aan, over langzaam afnemende dieptens van 19 tot 15 en 14 vaam zachte klei. Deze koers van NW ¼ N moet men behouden, tot dat de baai in het volle gezigt zijnde, *Poelo Panjang* kan verkend worden, een langwerpig aan de Z kant bergachtig, met verspreide klapperboomen begroeid eiland, beoosten hetwelk men ankert.

Na de oosthoek van hetzelve iets bewesten het N gebragt te hebben stuurt men veilig daarop aan, tusschen *Poelo Telor* en *Poelo Panka* door, over 12 en 13 vaam naar de reede.

§. 26. Van de ZO komende kan men ook buiten het *van Speijk's*-rif omgaan; men brengt ten dien einde alvorens op 0° 4′ zuiderbreedte of den *Ophir* O ten N te peilen, het suikerbroodje van *Poelo Panka* in het N, stuurt op hetzelve aan en vervolgens naar de reede. — Het *van Speijk's*-rif blijft op deze wijze ¼ mijl beoosten liggen.

§. 27. De bezuiden *Aijér Bangies* gelegene reven zijn de volgende: Peilingen op de reven.

a. Het *van Speijk's*-rif of *Karang Poelo Telor* met 2 en 2½ vaam in 21 vaam; somtijds branding. *Van Speijks*-rif.

Peilingen: *Oedjong Toean*, de westelijkste hoek van het hooge land NW ¼ N
Poelo Telor, N ¼ O
Ophir, , O ¼ N
Poelo Panka, N ten W ¼ W.
Ligt op 0° 2′ 30″ zuiderbreedte en 1° 0′ 30″ bewesten *Padanghoofd*.

Goss. Satoe. *b. Gossong Satoe*, brandt altijd; ligt in 15 vaam, 1½ mijl uit den wal.

Peilingen: *Ophir*, O ½ N
Hoogste top *Goenoeng Sikabouw*, N ten W ½ W
Poelo Telor, NW.
Ligt op 0° 0′ 30″ noorder breedte en 0° 54′ 30″ bewesten *Padanghoofd.*

Goss. Doea *c. Gossong Doea.* Twee op eene halve kabellengte van elkander liggende reven; altijd branding; rondom en tusschen dezelve 11 vaam.

Peilingen: *Poelo Telor*, NW ten W ¼ W
Top *Goenoeng Sikabouw*, N ten W ½ W.

Noord-oostelijk van deze reven, op ½ mijl afstand, is nog eene andere droogte, *Gossong Siekielang*, digt onder de wal gelegen.

Gossong Sikabouw. *d. Gossong Sikabouw.* Twee digt naast elkander liggende reven; het eene brandt altijd, op het andere, bezuid-westen het eerste staat 2½ vaam; tusschen beide 13, 14 en 15 vaam rondom.

Peilingen: Top *Goenoeng Sikabouw*, N ten O ¼ O
Poelo Telor, NW ten W ½ W.

De onder L°. *b* tot L°. *d* vermelde reven, worden door da Inlanders onder den naam vsn *Gossong Lima* begrepen.

e. Twee reven digt naast elkander in 12 vaam, altijd zichtbaar, hetzij door branding of rolling, op ¼ mijl benoorden *Poelo Telor* in de baai gelegeu; passage tusschen het eiland en de reven zuiver met 12 vaam.

f. Een rif beoosten *Poelo Panka*, op ⅛ mijl, zoo als die onder *e* altijd zichtbaar; tusschen het eiland en het rif 12 vaam.

; ligt in 15 vaam, 1¼

g *Sikabouw*, N ten W

order breedte en 0° 54′ 30″
hoofd.

e halve kabellengte van
randing; rondom en tus-

en W ¼ W
bouw, N ten W ¼ W.

n, op ½ mijl afstand, is
g *Siekielang*, digt onder

t naast elkander liggende
et andere, bezuid-westen
en beide 13, 14 en 15

ouw, N ten O ¼ O
ten W ¼ W.

elde reven, worden door
Gossong Lima begrepen.
nder in 12 vaam, altijd
f rolling, op ¼ mijl be-
elegeu; passage tusschen
12 vaam.
, op ⅛ mijl, zoo als die
het eiland en het rif 12

Aandoen der reede van om de W.

§. 28. Van om de W komende gaat men gewoonlijk tusschen *Poelo Begaga* en *Poelo Panka* door, over 9 en 10 vaam. Het eerste is een langwerpig, laag en met klapperboomen bedekt eiland, het laatste is ook van het W door het suikerbroodje kennelijk.

De passage tusschen *Poelo Bagaga* en de vaste wal is zuiver, liggende alleen bewesten den noord-hoek van *Poelo Begaga* en Z van *Batoe Balaïjar* een altijd zigtbaar rif in 9 vaam.

Door deze laatste passage gaat men met den koers O ten N over 8, en regelmatig afnemende diepten, tot van 5 en 4¼ vaam, zachte klei, tusschen de noord-oosthoek van *Poelo Panjang* en *Poelo Kassi*, [eene zandbank benoord-oosten van dezen hoek gelegen], heen, en vervolgens Z naar de reede, terwijl men door de eerste passage om de zuid-oosthoek van *Poelo Panjang* heen, noordelijk op naar de reede loopt.

Ankerplaats.

§. 29. Men ankert beoosten *Poelo Panjang* in 6 à 7 vaam zachte klei, met den top van *Poelo Panjang* iets bezuiden het W, zoo digt aan het rif van het eiland als men verkiest en ligt hier voor één anker zeer veilig, door het hooge eiland gedekt voor NW et W winden.

Dit eiland ligt op 0° 11′ noorder-breedte en 1° 2′ 40″ bewesten *Padanghoofd*.

De landingsplaats aan het eiland is aan de oost-zijde, waar zich eene ondiepe naauwe geul in het rif bevindt, zoodat men alleen bij hoogwater daar met sloepen gemakkelijk kan landen. Deze geul ligt O van den vlaggestok, die in het kleine militaire etablissement op het eiland (een huis met palissaden omgeven) staat.

Poelo Panjang levert goed drinkwater, *klappers*, *klapper-olie* en *karbouwen*.

Landingpl.

De kampong en het fort *Aijer Bangies* liggen ONO ¼ O, 1 mijl van de ankerplaats, aan de vaste wal.

Men stuurt met de sloepen iets noordelijker, tot dat men den vlaggestok van het fort in 't gezigt krijgt, gaat op dezen

aanhoudende, digt benoorden het rif, hetwelk van den hoek van *Aïjer Bangies* uitsteekt om en in de rivier, voor welke zeer zelden eenige branding staat.

Op de voorliggende zandplaat staat bij laag water 3 en 3½ voet, bij hoog water 6 tot 9 voet.

Alhoewel op ***Poelo Panjang*** water te bekomen is, zoude het gemakkelijker zijn dit van een, aan den linker oever der rivier van het gebergte komend beekje te halen, dewijl men over en weder, met de land- en zeewinden kan zeilen en het vaatwerk zonder veel moeite en beschadiging der sloepen, door behulp van langen bamboes kan gevuld worden.

VII.

Vaarwater tusschen Aïjer Bangies en Natal.

§. 30. Als men de reede van *Aïjer Bangies* verlaat om verder om de NW te stevenen, kan men zoo als te voren gezegd is een der beide passages benoorden of bezuiden ***Poelo Panjang*** nemen; de laatste echter is voor zware schepen, bij niet bezeilde wind, verkieslijker.

In het eerste geval stuurt men W ten Z na de *Gossong* ***Poelo Begaga*** gepasseerd te zijn, die, zoo als gezegd, W ¼ mijl van den noordhoek van ***Poelo Begaga***, en Z van ***Oedjong Batoe Balaijar*** gelegen is.

In het tweede geval stuurt men W na ***Poelo Begaga*** gepasseerd te zijn, zorgende dat men buiten de eilanden den top van ***Poelo Panjang*** niet bezuiden het O krijgt, hetwelk somtijds door verleiding van stroom zoude kunnen geschieden, ten einde vrij te loopen van de ***Karang Oedjong Biang***, welke op de volgende peilingen ligt:

Oedjong Biang, N 69° O. (In de kaarten van *Horsburgh* en *Norie* verkeerdelijk *Oedjong Laboean Loeloe* genaamd).

t rif, hetwelk van den
om en in de rivier, voor
staat.
staat bij laag water 3 en
oet.
ter te bekomen is, zoude
n, aan den linker oever
d beekje te halen, dewijl
en zeewinden kan zeilen
eite en beschadiging der
en bamboes kan gevuld

r *Bangies en Natal.*

Aijer Bangies verlaat om
kan men zoo als te voren
es benoorden of bezuiden
ste echter is voor zware
verkieslijker.
W ten Z na de *Gossong*
, die, zoo als gezegd,
an *Poelo Begaga*, en Z
legen is.
en W na *Poelo Begaga*
men buiten de eilanden
ezuiden het O krijgt, het-
an stroom zoude kunnen
pen van de *Karang Oed-*
e peilingen ligt:

69° O. (In de kaarten van
Vorie verkeerdelijk *Oed-*
eloe genaamd).

Poelo Robia bij *Oedjong Toean*, N
Top Poelo Panjang, O ½ Z
Top Poelo Panka, Z 67° O.

§. 31. Is men met een der beide koersen van W ten Z of W, zoo verre in zee gekomen, dat de oost-hoek *Poelo Temang* vrij van *Oedjong Illalang* is en men den westhoek van *Poelo Temang* in het N, of de *Goenong Kara Kara* benoord-westen *Natal* even vrij van dezen hoek heeft, zoo stuurt men N op den westhoek van *Poelo Temang* aan, met welken koers men vrij van de *Karang Baijam* loopt, waarop 5½ en 6 vaam water staat; rondom 14 tot 17 vaam. Omzeilen van *Oedj. Toean.*

Peilingen: Westhoek *Poelo Temang*, NNO
Oedjong Biang, OZO ½ O.

Als men *Poelo Temang* niet wil aandoen gaat men ½ mijl bewesten hetzelve om, want op ⅛ mijl in deze strekking ligt eene bank van 6 in 16 vaam water.

Men doet wel om de gegevene aanwijzingen betrekkelijk het omzeilen der hoek van *Toean* in acht te nemen, dewijl de passage tusschen dezen hoek en de WZW van dezelve liggende eilanden, ofschoon 4 mijl breed, verder naar het midden en de eilanden toe, onzuiver en onbekend is.

De loodingen zijn hier zeer onregelmatig en koraalgrond wisselt dikwijls af met zachte klei, een zeker teeken van de aanwezigheid van koraalbanken; men heeft hier ook niet die vaste merken als onder den wal, en somtijds zware ZO en NW stroomen.

§. 32. Verlangt men, van *Aijer Bangies* komende, tusschen *Poelo Temang* en de vaste wal door te gaan, of hier te ankeren, zoo stuurt men op de omschrevene wijze N op den westhoek *Poelo Temang* aan, tot dat *Oedjong Illalang* in het O ten N gepeild worde, en op het lood midden vaarwaters tusschen deze en den zuid-oosthoek *Poelo Temang* door, over 6½ en 7 vaam, het eiland Ankerplaats onder *P. mang.*

echter altijd het naast houdende, tot dat men dieper in de passage gekomen zijnde, den zuid-oosthoek van *Poelo Temang* naderen moet, waar het spoedig tot 11 en 12 vaam aandiept, terwijl het water onder de vaste wal schielijker afneemt. Op het gezigt van het rif steekt men N op, en ankert best in de diepte van 10 en 11 vaam zachte klei, peilende den noordhoek *Poelo Temmang* iets benoorden het NW. Lengte bewesten *Padanghoofd*, 1° 15′, noorherbreedte, 0° 25′

§. 33. Van *Tiko*, het in §. 23 omschreven buiten-vaarwater gekozen hebbende en NW opsturende moet men zorgen alvorens op 0° 4′ zuiderbreedte gekomen te zijn of den *Ophir* O ten N te peilen, *Poelo Panka* in het N te krijgen, om vrij te komen van het *van Speijk's*-rif, dat Z 16° O 2½ mijl van *Poelo Panka* ligt; men sture vervolgens NW ten N, tot dat de westhoek *Poelo Temang*, zoo als bij het omzeilen van *Oedjong Toean* omschreven, N gepeild wordt en stelle, als men *Natal* en *Poelo Temang* niet aandoen en buiten alles om wil gaan, den koers N ten W, tot dat men *Oedjong Toean* in het ZO heeft. Op dit merk lettende sture men NW op, om eene verkenning wegens de hier somtijds sterke stroomen te hebben en niet op de reven van *Natal* te vervallen.

Dezen koers moet men behouden tot dat *Goenong Bandeira*, een bergje digt beoosten *Natal*, in het O, of de *Goenong Kara Kara* in ONO gepeild, en 20 vaam harde zandgrond en gebroken schelpen gelood wordt.

Men stuurt nu N aan, tot dat men het westelijkste der *Taboejong eilanden*, *Poelo Sikaladi*, in het gezigt krijgt, en loopt hetzelve ten W, met den koers N ten W, op den afstand van 1 mijl langs, want ⅜ mijl NW ten W van *Poelo Sikaladi* ligt in 12 vaam eene altijd zigtbare kleine klip boven water, *Batoe Sinoeë-noeë* genaamd.

VIII.

Reede van Natal.

Aandoen der reede van om de Z.

§. 34. Van de ankerplaats bij *Poelo Temang* kan men bezuiden of benoorden het eiland naar gelang der omstandigheden omgaan, en stuurt vervolgens naar de reede van *Natal*, het volgende in acht nemende.

Men brengt zoo spoedig mogelijk den westhoek *Poelo Temmang* en *Oedjong Toean* in één met ZZO ¼ O, zeilt op dit merk naauwkeuriglijk NNW ¼ W op, altijd 11½ en 12 vaam zachte klei loodende en zoo, dat de voet van *Oedjong Toean* nog even zigtbaar bewesten *Oedjong Poelo Temang* blijft, om zeker van dit merk te wezen. Men doet best zich alleen en stiptelijk naar dit landmerk te rigten, waarmede men, de volgende regelen in acht nemende, deze gevaarlijke reede zeer veilig kan opzeilen.

Dewijl de loop der stroomen niet naauwkeurig bepaald en het vaarwater zeer naauw en gevaarlijk is, zoo moet men niet alleen op het kompas vertrouwen.

Met *Oedjong Temang* en *Oedjong Toean* in één, zeilt men over 12 vaam met NNW ¼ W tusschen de *Karang Laut* en de *Karang Kapal* door, de eerste WZW op ¾ mijl in 16 vaam; de tweede NNO op ¼ mijl in 10 vaam peilende, en regt op de *Karang Baijam* in 11 vaam aan, die op dit zelfde merk, in den koers, op ¾ mijl afstand ligt.

Men behoude dezen koers tot de hoogste top *Goenong Kara Kara* in het N 40° O is, liggende deze top van de *Karang Baijam* N 53° 30′ O, en van de *Karang Kapal* N 29° O; sture regt op denzelven aan, in het midden tusschen de *Karang Baijam* en *Karang Kapal* door, over 12 vaam zachte klei, het eerste rif NW ⅜ mijl en het laatste ZO ¼ mijl van zich hebbende.

Dezen koers vervolgt men tot dat de vlaggestok te *Natal* O ten Z, of de top van het bergje achter *Natal* O ½ Z ligt. Deze top is zeer kennelijk door één' enkelen klapper boom, die op den geheel kalen bergrug staat.

Op een dezer merken houdt men aan, en ankert naar de diepgang van het schip in 7 tot 3 vaam zachte kleigrond van gevaarlijke reven omgeven en voor wind noch zee gedekt.

Passage tusschen *Oedj. Rakit* en de reven

§. 35. Van de Z komende kan men ook door de naauwe passage tusschen *Oedjong Rakit*, den zuidhoek der bogt van *Natal* en het *Sigalé*-rif ten O, en de *Blatok*- en *Siobing*-reven ten W, door sturen

Men stelt ten dien einde van *Poelo Temang* koers NNW tot dat men den top en klapperboom van het bergje achter *Natal*, NO ½ O en 10½ en 11 vaam water, zachte klei heeft, houdt vervolgens op dit merk aan tot op 5 vaam water, blijvende zoodanig het *Sigalé*-rif ten O op ¾ mijl en de *Karang Siobing* bewesten op ¾ mijl liggen.

Men stuurt nu op de *Goenong Kara Kara* aan, die men juist in de rigting N 2o O moet houden, wel zorgende niet meer of minder dan 5 vaam te looden, dewijl de reven bewesten in 7½ en 8 vaam liggen, en digt langs de altijd zigtbare reven van den vasten wal 2 en 3 vaam, en zelfs minder water staat. Is men op deze wijze door de passage gekomen, zoo loopt men weder op de peilingen: vlaggestok O ten Z, of top van den berg van *Natal* O ½ Z en ankert naar verkiezing.

Aandoen der reede

§. 36. Van om de W en NW de reede aandoende, kan men tusschen de *Karang Laut* en *Karang Bayam* of deze laatste en *Karang Pemoeda* en *Gossong Kara Kara* doorgaan; het is echter het beste de eerste passage te kiezen en het navolgende daarbij in acht te nemen:

Men houde, van het NW komende, het buitenste der *Taboeijong* eilanden *Poelo Sikaladi* of *Poelo Tenga* genaamd, altijd beoosten het N en brenge het niet vroeger

de vlaggestok te *Natal*
je achter *Natal* O ½ Z
or één' enkelen klapper
grug staat.
n aan, en ankert naar
t 3 vaam zachte klei-
en en voor wind noch

en ook door de naauwe
zuidhoek der bogt van
de *Blatok*- en *Siobing*-

lo Temang koers NNW
van het bergje achter
am water, zachte klei
erk aan tot op 5 vaam
alé-rif ten O op ¼ mijl
p ¼ mijl liggen.
ara Kara aan, die men
houden, wel zorgende
looden, dewijl de reven
en digt langs de altijd
2 en 3 vaam, en zelfs
ze wijze door de pas-
eder op de peilingen:
n berg van *Natal* O ¼

e reede aandoende, kan
Karang Bayam of deze
ssong Kara Kara door-
erste passage te kiezen
e nemen:
nde, het buitenste der
di of *Poelo Tenga* ge-
brenge het niet vroeger

in het N alvorens de *Goenong Kara Kara* het minst O ten Z gepeild is, ten einde de *drie Sijrens Banken* te mijden.

Is men nu op de peilingen *Poelo Sikaladi* N en *Goenong Kara Kara* O ten Z of O gekomen, zoo stuurt men OZO, om zich aan het vroeger omschrevene merk van *Karang Baijam*: *Oedjong Temmang* met *Oedjong Toean* in een ZZO ¼ O, te verkennen.

Men stuurt nu ZZO ¼ O, dit merk volgende, op de *Karang Baijam* aan, tot dat men de *Goenong Kara Kara* in het ONO peilt, wanneer men in 15½ vaam nog ¾ mijl van de *Karang Baijam* verwijderd is; houdt nu regt op den berg van *Natal* of vlaggestok aan, en bereikt in een ruim vaarwater de reede; met den vlaggestok van *Natal* in het O ten Z ¼ Z is men vrij van alles.

De *Karang Baijam* is het eenigste der voor de reede liggende reven, aan hetwelk men zich, het zij door landmerken, het zij door de lichte kleur van het water, gemakkelijk kan verkennen, tot welk einde men hetzelve tot op 1½ à 2 kabellengten kan naderen.

§. 37. De beste ankerplaats voor groote schepen blijft altijd op de volgende peilingen: Anker en landing plaats.

Goenong Kara Kara, NNO
Poelo Kara Kara, N ten O
Bergje *Natal*, O ¾ mijl
Vlaggestok, O ten Z.
} 7 en 8 vaam weeke klei.

Kleinere vaartuigen kunnen digter onder den wal, echter niet verder liggen dan op de peilingen:

Goenong Kara Kara, N ½ O
Poelo Kara Kara, NNW
Berg *Natal*, O.

De landingplaats is in de rivier van *Natal* en het binnenkomen in dezelve niet zonder gevaar; men doet best om

uit een der, tusschen de reven liggende visscherspraauwen een loods te nemen, om de sloepen over de baar te brengen, op welke soms eene zware branding en zeer weinig water staat.

Het sloepsvolk moet gereed zijn om op het eerste teeken buiten boord te springen en de sloepen des noods over de bank te slepen.

De vlaggestok ligt op 0° 32′ 30″ noorderbreedte; in vroegeren tijd op 0° 33′ 15″ en 1° 15′ bewesten *Padanghoofd*.

Lengte van de vlaggestok door Z. M. Fregat *de Zaan* bepaald, 1° 15′ 30″.

Peilingen op de reven voor *Natal*.

§. 38. *a. Karang Siboeijong Gedang*, het westelijkste rif met 3 vaam in 19 vaam; omtrent op de peilingen:

Onzeker { *Goenong Kara Kara*, ONO ¼ N; *Goenong Natal*, O; Westhoek *Temmang*, ZO ¼ Z. } Harde grond in de nabijheid.

Dit rif heeft de vervaardiger dezer kaarten niet kunnen vinden, terwijl toch het bestaan door Inlandsche visschers verzekert wordt.

b. Karang Laut, met 1¾ en 2 vaam in 17 vaam.

Peilingen: *Goenong Natal*, ONO ⅓ O
Goenong Kara Kara, NO ¼ N
Westhoek *Poelo Temang*, ZO ½ Z.

c. Karang Baijam met 2 en 3 in 14 vaam.

Peilingen: *Goenong Kara Kara*, NO ¾ O
Goenong Natal, O ½ Z
Vlaggestok, O ten Z
Westhoek *Poelo Temang*, ZZO ¼ O;
rondom de klip droogt het water een weinig op en men loodt 10 en 11 vaam harde grond.

d. Karang Kapal, 1¾ op de ZO — on 2 vaam op de NW hoek, in 10 vaam.

ende visschersprааuwen
over de baar te bren-
randing en zeer weinig

om op het eerste teeken
epen des noods over de

30″ noorderbreedte; in
bewesten *Padanghoofd.*
Z. M. Fregat *de Zaan*

edang, het westelijkste
ent op de peilingen :

ONO ¼ N } Harde grond
, ZO ¼ Z. } in de nabijheid.

ezer kaarten niet kunnen
loor Inlandsche visschers

vaam in 17 vaam.

NO ⅓ O
a, NO ¼ N
mang, ZO ½ Z.

in 14 vaam.

a, NO ¾ O
½ Z
Z
emang, ZZO ¼ O;
oogt het water een weinig
) en 11 vaam harde grond.

) — on 2 vaam op de NW

Peilingen : *Goenong Natal*, N 77° O
Vlaggestok, O ¾ N
Goenong Kara Kara, NNO ½ O
Westhoek *Temmang* Z ten O ¾ O.

Deze peilingen zijn op het midden van het rif genomen.

e. Karang Pemoeda, met 2½ in 11 vaam.

Peilingen : *Goenong Kara Kara*, NO ten O ¾ O
Goenong Natal, ZO ten O ½ O
Poelo Kara Kara, O ¾ Z
Vlaggestok, ZO ten O.

Zuid-westelijk van dit rif ⅛ mijl, is eene droogte met 6 vaam.

f. Gossong Kara Kara is het eenigste rif op de reede, op hetwelk somtijds branding staat, op de andere zeer zelden; 3 tot 6 vaam water; bewesten 5½ en beoosten 4½ vaam.

Peilingen : *Poelo* en *Goenong Kara Kara* in een, ¼ mijl van het eerste.
Goenong Natal, ZO ten O ¾ O
Vlaggestok, ZO ten O.

Beoosten en bewesten van dit rif liggen nog op zeer korte afstanden twee kleine reven met 2½ vaam water.

g. Karang Tete, 2½ vaam in 10 vaam.

Peilingen : *Goenong Natal*, ONO ¾ O
Vlaggestok, O ten N
Goenong Kara Kara, N 18° O
Westhoek *Temang*, Z 13° O,

ligt ⅜ mijl beoosten de *Karang Kapal;* tusschen beide eene zuivere passage met 10 vaam water.

h. De *Groote Bank* bewesten *Oedjong Rakit* bestaat uit 5 bij elkander liggende reven, met 2, 3 en 4 vaam water en tusschen dezelve 7 en 8 vaam afwisselende slijk- en koraalgrond. De zuid-oosthoek van deze bank ligt op de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Peilingen : *Oedjong Rakit*, ONO
Goenong Natal, NO
Westhoek *Temang*, Z ¼ O
Goenong Kara Kara, N 4° O
tegen dezen hoek 8 vaam.

De noord-westhoek wordt gepeild als volgt :

Goenong Natal, ONO ½ O
Vlaggestok, O ten N
Goenong Kara Kara, N ten O ¼ O
Oedjong Rakit, ZO ten O ¾ O
Westhoek *Poelo Temang*, Z ten O,
Tegen den hoek staat 9½ vaam.

i. Karang Sigale, bezuiden de passage, tusschen de bank in L^a. *h* en den vasten wal, in 7 vaam met 2½ vaam gelegen.

Peilingen : *Oedjong Rakit*, N ¼ O
Oedjong Simanoekan, NO
Goenong Kara Kara, N
Westhoek *Temang*, Z wel zoo O.

k. ZZO van de *Karang Sigale*, in L^a *i*, op ⅛ mijl ligt nog een rif met 3 in 6 vaam, *Karang Radja Inda*, en oostelijk ¼ mijl van de *Karang Sigale* een drooge zandbank van een rif omgeven in 2½ vaam, *Poelo Doeriën* genaamd.

Buiten deze opgenoemde reven liggen tusschen *Poelo Temang* en *Natal* nog eenige droogten met 7 en 8 vaam, voor schepen echter niet gevaarlijk; alleen is nog optemerken de noordwestelijk van de reede gelegene

l. Karang Poelo Kapetjong, met 5½ in 15 vaam.

Peilingen : *Goenong Kara Kara*, O ¼ Z
Goenong Natal, ZO ten O.

IX.

Vaarwater tusschen Natal en Taboejong en Reede van Taboejong.

§. 39. De reede van *Natal* verlatende stuurt men op de merken :

Vlaggestok *Natal*, O ten Z of
Bergje *Natal*, O ½ Z.

W ½ N op, tot dat de hoogste top van de *Goenong Kara Kara* N 40° O gepeild wordt, stuurt dan, om de Z willende, ZW ½ Z tot op het merk westhoek *Temang* en *Oedjong Toean* in een, en vervolgens Z. — De NW passage kiezende, stelt men op voornoemde peiling van *Goenong Kara Kara* gekomen zijnde, den koers NW ½ N, tot dat men in 16½ en 17 vaam dezen berg in het O heeft.

Verkiest men nu de eilanden van *Taboejong* aantedoen en binnen de *Syreens* banken om te gaan, zoo brengt men den hoek van *Taboejong* regt in het N, houdt er op aan, en stuurt gerust tot op de diepte van 8 en 7 vaam zachte grond, waarna men met NNW op het buiten eiland *Poelo Sikaladie* aanloopt en achter hetzelve in 10 vaam kleigrond eene veilige ankerplaats vindt.

§. 40. In deze koers passeert men bewesten twee eilanden op circa ½ mijl afstand, welke op geene kaarten zijn aangeteekend, het zuidelijkste, *Poelo Telor*, op 0° 43′ 10″ noorderbreedte en 1° 20′ bewesten *Padanghoofd*, en het noordelijkste, *Poelo Rinjawan*, 0° 46′ noorderbreedte, 1° 21′ bewesten *Padanghoofd*.

Eilanden *Poelo Rinjawan* en *Poelo Telor*.

Bewesten op ⅛ mijl van het eerste ligt een rif met 1½ vaam in 4 vaam; bewesten op ¼ mijl van het tweede, mede een rif met 1½ in 4 vaam water. Tusschen deze eilanden en den vasten wal is het zeer droog; beoosten *Poelo Rinjawan* staat 2 vaam.

§. 41. Om buiten de *Syreens* banken omtegaan, stuurt men NW ten W, nadat de *Goenong Kara Kara* in het O gepeild is, en volgt dezen koers, tot men in 20 vaam *Poelo Sikaladie* N ½ O heeft, waarmede men regt op hetzelve kan aanhouden, en op ½ mijl bewesten de *Syreens*-banken zal passeren.

Peilingen op de *Syreens* banken.

§. 42. *a.* De westelijkste breekt dikwijls, heeft 6 tot 12 vaam water in 18 vaam;

Peilingen: *Poelo Sikaladie* N ½ W
Goenong Kara Kara, ZO t O ⅞ O
Poelo Rinjawan, NO ⅛ O
Oedjong Kara Kara, ZO ⅔ O.

b. ¼ mijl ZO ten Z van deze ligt de tweede met 2 vaam in 17 vaam, en O ten N op denzelfden afstand de derde, met drie vaam in 16 vaam; beide branden niet.

Reede van *Taboejong*.

§. 43. De drie *Taboejong* eilanden staan in de Engelsche kaarten bekend onder den naam van *Poelo Zelodij*, en zijn veel te noordelijk geplaatst.

Het westelijkste ligt op 0° 51′ 40″ noorderbreedte en bewesten *Padanghoofd* 1° 26′ 20″.

De beide binnensten liggen OZO ¼ Z op ½ mijl van *Poelo Tenga* of *Poelo Sikaladi* en zijn genaamd *Poelo Taboejong* en *Poelo Laboe Laboe*. Dit laatste is een klein suikerbrood en met *Poelo Taboejong* door een rif verbonden.

NW ten W ¼ W van *Poelo Tenga* op ⅜ mijl ligt eene kleine klip boven water, *Batoe Sinoëenoë*, en het rif van *Poelo Tenga* steekt in deze rigting wel ⅛ mijl uit, zoodat de passage tusschen deze klip en het eiland wel naauw is, men kan echter op ½ tot 1 kabellengte langs de klip gaan, waar men 12 vaam water en harde grond heeft.

Aan de binnenzijde van *Poelo Taboejong* staat 4½ vaam water, naar den wal afnemende en digt voor de rivier 2½ vaam. NW van de monding, op ⅛ mijl, is eene klip boven water in 3 vaam gelegen, waardoor de branding voor de ri-

vier gebroken en het binnenkomen zeer gemakkelijk gemaakt wordt; in de monding staat bij laag water 3 à 4 voet.

Naar de rivier gaande moet men *Oedjong Taboejong* niet te na nemen, voor de daar liggende steenen.

Hier wordt voortreffelijk hout voor rondhouten, *kaijoe bintango-batoe* en *bintango boenga*, en timmerhout van de beste kwaliteit, *kaijoe maraboe*, *metro sideros Amboinensis Rumphii* gevonden, dit laatste is zoo deugdzaam als het jati.

Men ankert onder *Poelo Tenga* in 10 en 11 vaam kleigrond en kan op het eiland aan de Oostzijde met sloepen landen, waar men eenig zoet water vindt.

X.

Vaarwater van Taboejong tot Tapanolij en baai van Tapanolij.

§. 44. Bewesten *Poelo Sikaladi* om, van de ZO, of van de ankerplaats beoosten dit eiland komende, stuurt men NW ten N tot dat men het suikerbrood *Poelo Nassi Satoenkoes* door den Maleijer genaamd, bezuiden in de opening van de baai *Tapanolij* gelegen en het westelijke groote eiland *Poelo Massala* in het gezicht krijgt.

Het Suikerbrood is een zeer steil eiland, wel 800 voeten hoog en eene groote ¼ mijl bewesten den zuidhoek der baai (*Oedjong Langkap*) gelegen; zoo wel deze hoek als *Poelo Massalla* doen zich als hoog land voor, maar niettegenstaande dit is de verkenning aan het geïsoleerde *Poelo Nassi Satoenkoes* gemakkelijk.

Men doet wel altijd op den afstand van 2 en 2½ mijl uit den wal en bewesten *Poelo Ilir* te blijven, waar men een ruim en zuiver vaarwater heeft; zonder loods is het niet raadzaam beoosten *Poelo Ilir* ten anker te komen, dewijl

gezegd wordt, dat hier een rif is gelegen, en men onder den wal op alle plaatsen op 15 en 20 vaam ankergrond vindt.

In de Engelsche kaarten, vooral in die van *Norie*, is de strekking der kust, tusschen *Taboejong* en het suikerbrood fautief opgegeven, daar de ware strekking NNW ½ W is; ook schijnt de ligging van *Poelo Ilir* slecht bepaald te zijn.

In *Horsburgh's* kaart vindt men eene klip *Poelo Nassi Satoenkoes* N ten O. ½ O op 1° 3′ 30″ noorderbreedte, in 35 vaam, op hetwelk het Engelsche schip de *Succes Gallij* vergaan is.

Heeft men *Poelo Nassi Satoenkoes* in het gezigt, zoo loopt men op hetzelve aan, gaat digt bewesten, met een loods ook beoosten om, en stuurt, hetzelve gepasseerd zijnde, NNO ½ O op, tot dat men in deze rigting het kleine eiland *Pontjan Ketjil* met het fort kan verkennen. Het laatste ligt op dit, anders lage eiland, op eene 50 voet hooge rots en deszelfs gebouwen en vlaggestok zijn veel vroeger dan het eiland zigtbaar.

Digt beoosten langs het rif van *Poelo Pontjang Ketjil* gaat men om en ankert in 8 vaam slijkgrond, met de vlaggestok van het fort in het ZW ten W en oosthoek *Poelo Pontjang Gedang* ZO ten Z.

De baai van *Tapanolij* is eene der schoonste in de wereld en de haven voorzeker eene der beste in Indië, thans echter van weinig belang, dewijl de kust alleen door onbeschaafde *batta stammen* bewoond en er geen handel is.

Aan de NO zijde der baai zijn goede waterplaatsen met helder water, men moet echter, de vaatjes een groot eind wegs over het Rif naar de sloep dragen, het welk dikwijls moeijelijk wordt als er met een frische zeewind eenige branding staat.

Lengte *Poelo Pontjang Ketjil* bewesten *Padanghoofd* 1° 33′ 50″ NB 1° 43′ 40″.

Het suikerbrood of *Poelo Nassi Sanoenkoes* NB 1° 34′ 50″ en lengte bewesten *Padanghoofd* 1° 39′ 50″.

Nota. Deze beknopte beschrijving van het vaarwater tusschen *Taboejong* en *Tapanolij*, die eigentlijk nog niet bij de thans uitgegevene kaart behoort, zal meer uitgebreid worden uitgegeven, wanneer door voltooijing der opname, dit gedeelte der kust in kaart zal zijn gebragt.

BESCHRIJVING

der eilanden bezuiden de zeven eilanden gelegen, en het *vaarwater tusschen dezelve naar de reede van Padang*, opgesteld door den luitenant ter zee der 2de klasse *Rijser*, volgens eene kaart van dit vaarwater opgenomen door den luitenant ter zee der 1ste klasse *A. A. Bouricius* aanboord van Z. M. Fregat *de Maas* en den luitenant ter zee der 2de klasse *Boom* aan boord van Z. M. schoener *Daphne*.

De eilanden, waar tusschen het hier bedoelde vaarwater, gelegen is: liggen bezuiden *Padanghoofd*. Het zuidelijkste *Poelo Muskito* of *Njamok* Z ten W $4\frac{3}{4}$ mijl van hetzelve op 1° 16′ Z breedte, en 100° 19′ O. L. Gr. is laag en met klapper boomen beplant. *Poelo Marra*, het grootste NNO $\frac{3}{4}$ O $\frac{7}{8}$ mijl van *Poelo Muskito*; *Poelo Oelar*, N $\frac{3}{8}$ mijl van *Poelo Marra*; *Poelo Bintango*, N iets W $\frac{3}{4}$ mijl van *Poelo Marra*; *Poelo Seronda*, N ten O 1 mijl van *Poelo Marra*.

Deze vier Eilanden zijn allen hoog, en *Poelo Marra* is het hoogste. Allen zijn van Reven omgeven, die van *Poelo Marra* zijn het meest uitstekende. Ieder hunner heeft eene boven water uitstekende klip aan de west zijde. Men wil zelfs bewesten *Poelo Marra*,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eene klip gevonden hebben op $\frac{1}{8}$ mijl uit den wal, die bij het opnemen van dit vaarwater niet ontdekt is. Tusschen deze en de kust vau *Sumatra*, liggen onderscheidene eilandjes, die op het vaarwater en de verkenning geene betrekking hebben.

Poelo Sennaro Z Z W $\frac{1}{2}$ W $1\frac{3}{4}$ mijl van *Padang-hoofd* op 1° 5′ Z breedte, en 100° 19′ O. L. Gr. laag en met kokos boomen begroeid, is mede door een Rif omgeven. Tusschen *Poelo Sennaro* en *Poelo Marra* ligt een Rif.

Peilingen: *Poelo Sennaro*, Noord
Poelo Marra, ZZO $\frac{1}{4}$ O
de N hoek van *Poelo Bintango*, Oost.

Tusschen *Poelo Sennaro* en *Poelo Seronda*, ligt een Rif.

Peilingen: *Poelo Sennaro*, NW
Poelo Bintango, Z ten O iets Oost
Poelo Pisang, N ten O $\frac{1}{2}$ O.

Tusschen *Poelo Sennaro* en *Poelo Pisang*, ligt een Rif.

Peilingen: *Poelo Sennaro*, ZW $\frac{1}{2}$ W
Poelo Pisang, N ten O $\frac{1}{2}$ O.

Tusschen *Oedjoeng Goenoeng Songei Bramie* en *Poelo Pisang*, een Rif.

Peilingen: De Zandbank, NNO $\frac{1}{4}$ Oost
Oedjoeng Goenoeng Songie Bramie, OZO iets Oost

De Zandbank.

Peilingen: *Poelo Pisang*, NW $\frac{1}{2}$ N
Oedjoeng Batoe Petie, N $\frac{1}{2}$ O.

Van om de zuid komende, verkent men zich aan het lage land van *Poelo Muskito* en het hooge land van *Poelo Marra;* men stuurt op den W hoek van *Poelo Muskito* tot men dien hoek Oost en *Poelo Marra* NO over het midden peild, stuurt dan NNO op *Poelo Bintango* aan, zor-

gende den Z hoek van hetzelve niet Noordelijker als N ½ O te brengen daar men alsdan de droogte zoude naderen, die vermoed wordt bewesten *Poelo Marra* te liggen; bewesten *Poelo Bintango* passeerende op 2 kabellengten afstand, om vrij te blijven van de uitstekende Reven; en dezelfde koers volgende bewesten *Poelo Seronda*, mede op denzelfden afstand, loopt men door, tot dat *Poelo Pisang-gedang* N ½ O gepeild wordt, en regt op hetzelve aan sturende, ankert men op de peilingen in § 7, omschreven. Men tracht de beide laatstgenoemde eilanden, op den opgegeven afstand te naderen, men blijft dan zeker vrij van de droogten, waarvan de peilingen hierboven opgegeven zijn.

Men zal bewesten *Poelo Marra* zijnde 42 vadem looden; de diepte wordt minder en bij *Bintango* vindt men 30 vadem zachte blaauwe modder, deze diepte is hier algemeen; aan de Oostzijde der eilanden is minder water tot 23 vadem. Van om de zuid komende, is dit vaarwater te verkiezen boven de passages door de zeven eilanden naar de reede van *Padang*, omdat het in sommige gevallen geraden kan zijn, hetzij voor den nacht, of wel voor stilte of ongunstig weder, zoo spoedig mogelijk ankergrond te hebben of eene reede te zoeken; men kan daardoor de mogelijkheid vermijden, van door stroom en stilte, die hier niet zeldzaam zijn, weggedreven te worden, en daardoor de reis aanmerkelijk vertraagd te zien; en verkiest men ingeval van stijve NW winden een opper te vinden onder *Poelo Marra*, *Poelo Bintango* of *Seronda*, dan kan men veilig benoorden of bezuiden ieder dezer eilanden omloopen, slechts zorgende 2 kabellengten uit den wal te blijven. De zuid-oosthoek van *Poelo Marra* steekt iets meer uit en de geheele Oostzijde van hetzelve kan op niet minder dan 3 kabellengten genaderd worden.

Deze beschrijving is door den Kapitein ter zee *van Maren* stations Kommandant ter *Westkust* van *Sumatra*, geverifieerd en accoord bevonden.

Nota op § 23.

Het *Drakes Rif* volgens *Norie* op de kaart van den Heer *Osthoff* niet bepaald, en het Rif van *Norie* in het OZO van het eerste in deze kaart, als niet gezien opgeteekend door gemelden Hijdrographischen Ingenieur, welke niet in de gelegenheid geweest is met het kleine ter zijner beschikking staande vaartuig deze Reven te zoeken en zich van derzelver ligging te overtuigen, zijn beide door den Kapitein Luitenant ter zee *Moll*, Kommandant van Z. M. korvet *Hippomenes*, en door den Luitenant ter zee der 1ste klasse *Boudijk van Bastiaanse*, Kommandant van Z. M. Schoener *Janus* in Junij en Augustus 1839 gezien, echter niet met zekerheid bepaald.

Het *Drakes Rif* ligt volgens gemelde officieren nagenoeg een halve mijl meer om de NO dan in genoemde kaart; een tweede Rif dat op Norie's kaart van de *Westkust* van *Sumatara* (Januarij 1821) schijnt aangeduidt te zijn, is door Z. M. schoener *Janus* gezien in het O ½ Z van het *Drakes Rif* op een paar mijl afstand van hetzelve, en het Rif van *Norie* op de kaart van den Heer *Osthoff* als niet gezien aangeteekend zoude meer om de Noord West liggen dan het in die kaart geplaatst is; in het Oost Zuid Oost, nagenoeg twee mijl van dit tweede nog onbekende en niet in de kaart van den Heer *Osthoff* opgeteekende Rif. Volgens deze opgaven zoude men den *Ophir* peilen:

Van het *Drakes Rif*, NO ten O
Van het tweede onbekende Rif NO ½ O
Van het Rif van *Norie* in de kaart van den Heer *Osthoff* als niet gezien opgeteekend, NO ⅓ N.

De Secretaris der Commissie, tot verbetering der zeekarten,

W. DE CONSTANT REBÉCQUE.

23.

ie op de kaart van den
et Rif van *Norie* in het
, als niet gezien opge-
hischen Ingenieur, wel-
est is met het kleine ter
g deze Reven te zoeken
e overtuigen, zijn beide
zee *Moll*, Kommandant
n door den Luitenant ter
Bastiaanse, Kommandant
Junij en Augustus 1839
l bepaald.
emelde officieren nagenoeg
dan in genoemde kaart;
aart van de *Westkust* van
aangeduidt te zijn, is door
het O ½ Z van het *Drakes*
hetzelve, en het Rif van
r Osthoff als niet gezien
e Noord West liggen dan
het Oost Zuid Oost, na-
ede nog onbekende en niet
off opgeteekende Rif. Vol-
en Ophir peilen:

if, NO ten O
nbekende Rif NO ½ O
Norie in de kaart van
off als niet gezien opge-
N.

etaris der Commissie, tot
tering der zeekarten,

ONSTANT REBÉCQUE.

DRUKFOUTEN.

Pagina 5, regel 3 van boven staat: *E= naar C'* lees: *van E naar C'*
» 11, » 4 » onderen staat: *Poeloe Pandau* lees: *Poelo Pandan.*
» 17, » 5 » boven staat: *NZW* lees: *WZW.*
» 18, » 2 » boven staat: *Poelo Pisang Gedang* lees: *Poelo Pisang Ketjil.*
» 19, » 2 » boven is § 8 uitgelaten.
» 19, » 13 » boven staat: *Padanghoofd ZO ten O* lees: *ZO ten Z.*
» 26, » 12 » boven staat: *R. Doerien* lees: *Doeriën.*
» 29, » 9 » onderen staat: *hank* lees: *bank.*
» 35, » 16 » onderen staat: *der hoek* lees: *van den hoek.*
» 36, » 4 » boven staat: *schielijker* lees: *schielijk.*
» 40, » 2 » boven staat: *een loods* lees: *eenen loods.*
» 44, » 9 » onderen staat: *Sinoë-noë* lees: *Sinoeë-noeë.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Lan
plaat
binn
men
rivie
Pad

Lengt
bree

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Lan
plaat
binn
men
rivie
Pad

d
v

Lengt
bree

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

